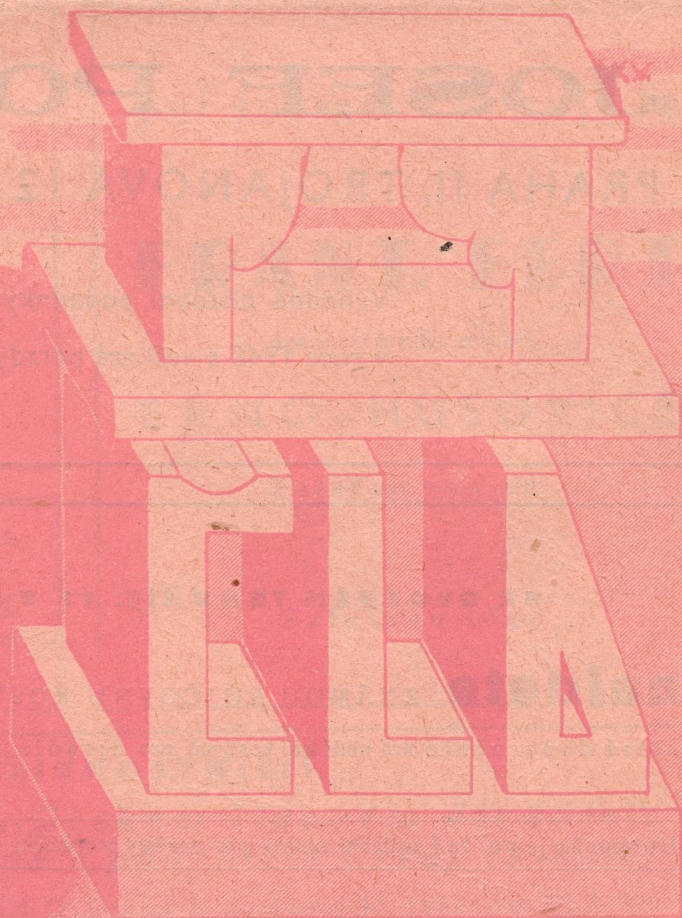

23. VI. 1948 g'103740

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

ROČNÍK XXVIII **6** ČERVEN 1948

ČASOPIS ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKÉHO V PRAZE

DRAMATICKÁ DÍLA Al. Jiráska, Al. a Vil. Mrštíkú, V. Štecha, Gabr. Preissově
a všech ostatních významných českých dramatiků

dodá obratem Divadelní nakladatelství a knihkupectví
Praha II, Karlovo nám. 30. Telefon 280-07, 749-63 **Otakar Růžička**

20 ROKŮ POCTIVÉ PRÁCE PRO DIVADLA

a získané bohaté zkušenosti vám zaručí, že vaše

J E V I Š T Ě

BUDE K NEJVYŠŠÍ SPOKOJENOSTI NOVĚ ZAŘÍZENO NEBO STARÉ OBNOVENO

Stojkové dekorace — horizonty — opony — i celé výpravy dodá
bývalý šéf výpravy a divadelní mistr

JOSEF POKORNÝ

PRAHA II, TROJANOVA 12 - TELEFON 440-83

Výhodné platební podmínky a zvláštní slevu poskytují výhradně
v roce 1948 a veškeré porady v tomto oboru zdarma

NA OVOCNÉM TRHU ČÍS. 17 • TELEFON ČÍS. 374-74

najdete ZNÁMOU PŮJČOVNU KOSTYMŮ **Aži Huňkové,**

která doporučuje svá oddělení kostymů pro divadla, karnevaly, plesy a dětské pohádky.

Upozorňujeme, že i svatební obleky pro nevěsty a družičky půjčujeme k úplné spokojenosti P. T. zákazníků.

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

ČASOPIS ÚSTŘEDNÍ MATICE DIV. OCHOTNICTVA ČESKÉHO V PRAZE

ROČNÍK XXVIII. ČÍSLO 6

V PRAZE DNE 1. ČERVNA 1948

Co si přejeme

Josef Hudeček

Vydáním divadelního zákona bylo právně vyjádřeno postavení divadelníka profesionálního i ochotnického a rovnoprávnost jejich práce. Tím zevně nastalo vyrovnání a zdánlivý klid. Je však třeba promluvit si několik slov o vzájemném poměru obou divadelníků, aby mezi nimi jednou pro vždy byly odstraněny všechny třecí plochy.

Všeobecnou snahou těch, kterým záleží na vývoji a rozvoji našeho kulturního života, je pomoci profesionálnímu divadlu. Jde zvláště o život divadel mimopražských, divadel oblastních. Hledá se pomoc finanční, divadla se dotují, počítá se s dotací i napříště. Myslím však, že tím nejsou odstraněna všechna bolavá místa, i když je to pomoc jedna z nejvydatnějších. Ten opravdový klid k dobré práci potřebuje vnést světlo do soužití obou divadelnických větví. Se strany profesionálního divadelníka byly už často vzneseny námitky proti činnosti ochotnické s poukazem na existenční otázky profesionálního divadla. Je však nutno se na to podívat i z druhé strany, se strany divadelníka ochotnického, který má velký zájem na dobré práci a dobrém životě divadla profesionálního. Ovšem jen opravdový a uvědomělý ochotník, poněvadž výjimky ochotníků, znesnadňujících těžkou práci divadel profesionálních, nelze generalisovat.

Jsem přesvědčen, že divadlu profesionálnímu se opravdově pomůže jen tehdy, když se pomůže divadlu ochotnickému. Věřím totiž, že má-li být herec profesionální spokojen, potřebuje mimo jiné i naplněné divadlo, s diváky, kteří rozumějí tomu, co je jim předkládáno. Má-li takové obecenstvo být, musí se dříve připravit. Profesionální divadelník si musí uvědomit, že tuto přípravu provádí od počátku českého divadla divadelní ochotník. Toto faktum nelze přejít a odbýt mávnutím ruky nebo zlehčující řečí. Povýšený názor profesionálního pracovníka se musí změnit, podceňování a pohrdlivé odmítání ochotnické práce se musí odstranit. Profesionální pracovník divadelní se musí převychovat tak, jako ochotník, který z ješitnosti snaží se převýšit profesionálního herce, aby jeho výkon mohl snížit. Je ve vlastním zájmu profesionálního divadelníka, aby znal dokonale podstatu ochotnické práce, kde, za jakých poměrů a z jakých důvodů ochotnické divadlo vyrůstá. Musí pochopit, že ochotnické divadlo vychovává návštěvníky v porozumění pro divadlo vůbec, tedy i pro divadlo profesionální, kterému připravuje půdu pochopení pro umělecký výkon v tom vyšším slova smyslu. Divadlo ochotnické však vychovává i ochotníky, kteří se stávají šířiteli nové divadelní práce a nového nazírání na divadlo.

Má-li dojít ke skutečné spolupráci mezi oběma divadelníky, musí znát profesionální pracovník poměry venkovské aspoň tak, jako je zná ochotník. Musí pochopit, že problém divadla profesionálního a jeho návštěvníků je závislý a bude u nás vždy závislý na výchově lidu ochotníkem a tedy na problému divadla ochotnického.

Je třeba uvážit, že zvýšením všeobecného vzdělání zvyšuje se nejen požadavek vzdělání u profesionálního pracovníka, ale i u ochotníka. Ten pátrá po příčinách zájmu a nezájmu návštěvníků o divadlo. Pohybuje se stále mezi lidem, s kterým celodenně pracuje v dílnách, kancelářích, obchodech, dostává se s ním do styku u úřadů i v hostinci při zábavě. Dovede vždy nalézt možnost pohovořit si, proč to neb ono v divadle přitahuje nebo odpuzuje.

Divadlo má význam národní a výchovný, řekl ministr Nejedlý. Výchova však musí být rozumná. Nemohu žáku první třídy vykládat vysokou vědu technickou nebo universitní. Nepochopí to, i kdyby výklad byl sebezajímavější a sebepopulárnější. Musím si žáka teprve připravit. Tak tomu je i v divadle: Musím vědět předem, komu budu hrát a co mu chci hrát. Je nutno uvážit velkou odpovědnost, kterou na sebe přebírá dramaturg, herec, režisér, výtvarník, odváží-li se předstoupit před své spoluobčany s divadelním představením. Je možno experimentovat před kritikou, odborníky, ale nelze experimentovat s člověkem na venkově, zkoušet na něm, zda to neb ono unese. Chci tím jen zdůraznit znovu a znovu závislost na přípravě návštěvníka divadla ochotníkem.

Byl bych opravdu rád, kdyby bylo možno zjistit důvody odklonu návštěvníků od divadla po r. 1945. Zda byly zkoumány příčiny toho zjevu: Nebyl to vždy jen překotný shon porevoluční, zájmy existenční a na druhé straně otevření tanečních síní a různé jiné zábavy, po okupaci uvolněné. Byla to

i dramaturgie, scénování, režie. Přes noc bylo požadováno od návštěvníka divadla, aby bez přípravy a vysvětlení chápal novou náplň divadla, nové názory a směry. Návštěvník neporozuměl jednou, po druhé a po třetí do divadla už nešel. Přípravu, vysvětlení dá ochotnické divadlo způsobem jemu vlastním, neboť nejlépe zná mentalitu návštěvníků svého divadla a zprostředkuje tak pochopení pro nové cesty divadla profesionálního.

Chtěli bychom, aby profesionální pracovníci našli i k nám kladný poměr, který by vedl k dokonalému porozumění a vzájemné úctě.

Náš ochotník dnes ve valné většině zná význam své práce a zároveň její odpovědnost. Snaží se na ni dokonale připravit. Po své práci, po svém zaměstnání věnuje dobrovolně nesčetné hodiny pracovní ve prospěch celku, aniž by za to pobíral úplatu. Jen v organizaci ÚMDOČ jsou to miliony hodin ročně, spočítáme-li si, že nejméně třikrát týdně zkouší přes 100.000 lidí průměrně po 3—4 hodinách. V tom nejsou započítány neděle školení ani představení. A ochotníci se opravdu školí a připravují na své úkoly jak theoreticky, tak prakticky. Doporučil bych těm, kteří vnášejí neklid do našich řad, aby se podívali do takové školy ÚMDOČ. Systematické pěstování všech disciplín, potřebných pro herce a režiséry, i výtvarníky a dramaturgy, dává vyrůstat nové generaci divadelních ochotníků, prodchnutým duchem nové doby a jejich úkolů. Jejich práce, podložená divadelním zákonem a podporou státu, bude vytvářet nového člověka, naplněného ideami socialistickými, u něhož vedoucí myšlenkou ve všem podnikání bude snaha, státí se užitečným pro celek.

VÁCLAV ČIHÁK: Problémy poválečného života na divadle

Společným úsilím bojujících národů i v této druhé světové válce se dosáhlo dne, kdy se mohlo hovořit o svobodě. Byl to právě člověk, který v zájmu opory a jistoty humanity napsal poslední stránku zúčtování nad bezpříkladnou pustotou a zkázou citu těch, kteří požívali také všech lidských práv. Odpověděl světu i sobě, že jeho smysl pro spravedlnost je a bude vždy na stráž. Život lepších dnů toho vyžaduje. Pro něj též je třeba nepouštět člověka člověkem a nenastoupit cestu přetvářky, lži a klamu. Minulá léta vyřkla dnešku směr. Bojovalo se, aby i život byl poctivý, čestný a lidský. Jednoduché, ale tím dvojnásob těžké:

jak budeš jednat ty, já, vy, *všichni*? Realita dnů je stále otázkou nás všech. A postavme se na jasné stanovisko. Jen tak podpoříme hlas svého svědomí. Není možno zaváhat. Perspektiva budoucnosti je dohledná pro ty, kteří začnou cílevědomě. Nedejme si tedy ujít dvě odpovědi, každou z jiného konce světa, ale shodné a přímočaré. Totiž na Smíchově Realistické divadlo uvedlo dvě dramatické práce: *Jaroslava Klímy: Na dosah ruky* a *Arthura Millera: Všichni moji synové*. Čech a Američan vyslovují na společné thema to, co nejstručněji lze nazvat: jak žít, ale s tím rozdílem a hlavně jako *člověk*. Po této válce bude jistě nový poměr, a to so-

FERDINAND STREJČEK:

Zkušenosti dramatikovy

Vážený autor »Kalendaria dramatických spisovatelů« zařadil moje jméno na dvou místech, totiž do února podle mylného údaje Masarykova slovníku naučného a pak do dubna, což souhlasí s matrikou křtěných v Jindřichově Hradci. Jsem hluboce vděčen panu Ladislavu Nejedlému za jeho přátelství, povyšující mě na dramatika, bohužel, nepřítel jiných znalců naší literatury dramatické udělala ze mne pouhého »dramatika« v uvozovkách, a tak asi bude také tato druhá varianta správná, proti čemuž nelze již dnes celkem nic namítat. Co tam, to tam, tím si hlavu nelam! Ale jde mi o něco jiného, o poučení příští generace, jak si má počínat, aby dramatikové také v budoucnu neklesali na pouhé »dramatiky«.

V mém starším bratru Karlovi, bohužel předčasně zesnulém i ve mně narodili se tak zvaní divadelníci, jakých jsme mívávali dříve na sta. Za našeho dětství nebývala návštěva divadelních představení ztěžována ani dětem a mohu dnes ve svých sedmdesáti letech tvrdit, že zhoubný vliv na naši mravnost takový raný obdiv pro plody Thalie a Melpomeny jistojistě neměl, naopak: obrušovali jsme se touto školou života jak náleží. Také hry Matěje Kopeckého, které vyšly za našeho dětství v nových vydáních, působily na nás blahodárně, takže jsme se pokoušovali již jako děti v nich »vystupovat«. Hrávalo se na podiu, které se skládalo ze školní tabule, položené na židličkách, a ani o uznalé obecenstvo

nebyla nouze. Není divu, že jsem se již jako osmiletý kluk pokusil o první pimprlovou hru, k níž jsem našel úspěšný vzor v poutavém »Panu Franci ze zámku«.

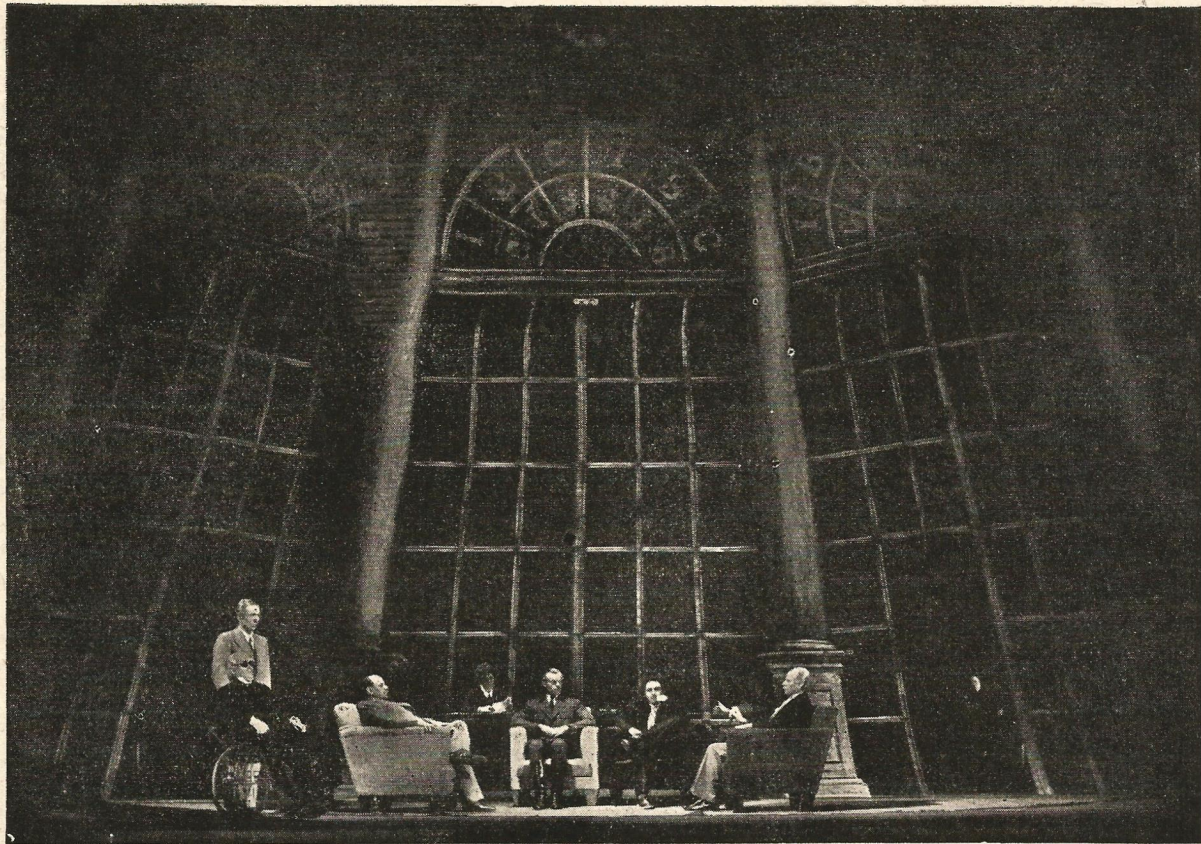
Jako student pokročil jsem o hodný kus dál a »vytvoril« několik aktovek, které jsme s přáteli Syslem a Pokorným »předváděli« o prázdninách v rozsáhlé zahradě firmy Němec a Pokorný v Chrudimi. Když jsem pak přišel na studie do Prahy, nevynechali jsme s bratrem v druhé polovici let devadesátých ani jedinou premiéru Národního divadla a ostatních pražských divadel, nevyjímajíc německá, kamž jsme mívávali většinou volné vstupenky. Nejvíce na mne tehdy zapůsobil Rostandův *Cyrano*, takže jsem neodolal a zveršoval jakousi obměnu dramatu francouzského s českým Janem Kopidlanským, k němuž mě přivedla četba Hejdukových »Bohatýřů«. Zdálo se mi, že se mi podařilo vytvořit postavu českého hrdiny dost dobře, ale rozvázný bratr a také jiné instance vyvedli mě z bludu, takže jsem rukopis hodil do kamen a litoval jenom čtrnácti dnů, které jsem prožil v tvůrčí horečce pro nic za nic. Tato pozdní lítost měla na moje další dostaveníčka s Musami veliký vliv: omezoval jsem pak již svoje další návštěvy u neodolatelných bohyní na minimum, tak asi na dva, tři dny, jen abych neztrácel mnoho drahého času. Josef Štolba vyznává ve svých rozmarných pamětech, koho jednou dostane divadlo do svého vleků, že se mu již nevymkne, a tuto zkušenost jsem poznal v životě velmi často. Uzná to také nezaujatý čtenář, prozradím-li mu, že jsem v necelých padesáti letech postupně napsal na 60 her, z nichž jsem zachoval — dílem v knížkách, dílem v rukopise — aspoň čtyřicet. Stávalo se totiž, že to na mne sedlo a v takové době, ať jsem dělal co dělal, musival jsem také já sednout

František
Raehlík:

KULOVÝ
KRÁL

Režie:
František
Salzer

Výtvarník:
František
Tröster

(Z časopisu
Nár. div.)

ciální k společnosti, bude nové začlenění do kolektiva celého národa, neboť o ty začátky bojovalo se již na frontě. Ted' půjde o to, prohloubit a rozšířit, rozvětvit a jistě mnohem přesněji povědění dostat v myšlení, citu i lásce člověka k všemu ostatnímu světu. Udržet soudržnost celku. Lidé

umírali pro druhé s vědomím, že ti, kteří zůstanou na živu, budou povzbuzeni příkladem a nesloží ruce v klín.

A tu v prostředcích a možnostech opravdu skrovných přichází dramaturgie Realistického divadla s dramaty po stránce aktuální a mravní

k stolku a psát — zase jako v horě — dokud jsem neudělal puntík za poslední větou. Rozumí se, že jsem se pokusil »zadat« sem tam něco pražským divadlům, zejména na smíchovské jsem měl spadeno, ale výsledek býval ku podivu týž: odpověď nedošla, a tak jsem se dovtipil podle německého pořekadla Keine Antwort auch eine Antwort, že »ještě nepřišla hodina má«. Ale chodí se tak dlouho se džbánem pro vodu, až se získají peníze na pivo. Osvědčilo se to také u mne. Do Boleslavi zavítala společnost Antoše Frýdy a ředitel se obrátil na mne jako na předsedu Mladoboleslavsko-turnovského odboru Spolku českých profesorů se žádostí, abychom jeho podniku umožnili představení pro studenty. Měli jsme o té věci schůzku a ředitel Frýda si mi postěžoval, že nemůže sehnat nějakou vhodnou hru pro menší obecnost, že si páni učitelé přejí nějakou s hodně výchovnou tendencí. Pokládal jsem tuto příležitost za pokyn nebes a svěřil jsem se utrápenému řediteli, že bych ve svých zásobách něco takového pro něho našel. Frýdovi zazářily oči, mně patrně taky, a tak si ode mne odnesl pohádku »Ivánkovo štěstí« s námětem lásky mateřské, který mi nadiktovalo nedávné úmrtí mé vlastní matky. Hra se zkušenému znalci zalíbila natolik, že ji vypravil nejen pro děti, ale i pro obecnost večerní, které plod »místního autora« přijalo s velkým zájmem a odměnilo »nepřítomného« dokonce i dary květinovými. Ale to celkem nerozhodovalo, přece však povzbudilo nezkušeného začátečníka, aby se po prvé odvážil zaklepat u vydavatele dramatických her Františka Švejdy a požádat o zařazení »Ivánkova štěstí« do některé sbírky. Snad si nedovedete ani představit moji radost, když došla tentokrát odpověď, a to velmi příznivá. Hra vyšla r. 1913 a výtisk poslán Vinohradskému divadlu.

Co s ním dělali, nevím a nikdy jsem se nedověděl. Přesto byly kostky vrženy a teď jsem byl už pevně odhodlán dobýt tvrz divadelní Prahy stůj co stůj. Pomyslel jsem si, že se asi nehodila pohádka, vybral jsem tedy veselohru a čekal znovu.

Tentokrát došla odpověď, mám ji zachovánu a zařazuji sem jako první slibnou vlašťovku blížícího se — jak jsem doufal — jara. Zněla: »V příloze zasíláme Vám rukopis komedie Jepice, kterou nebylo lze zařadit do repertoaru Městského divadla, ač neupíráme práci jak určité pevnosti v kresbě figur, tak v prostředí samém. Doufáme však, že postupem času jistě dodáte nám práci takového rázu, která by se hodila plně v rámeček našeho divadla. Račte-li mít k dispozici nějakou pohádkovou hru pro mládež, prosíme o její zaslání. Měli jsme minulého roku v rukou Vaši hru Ivánkovo štěstí, která nás velice zajímala a která by se snad dala uvést, kdybyste její děj více dramaticky přihrotit, vypjal a soustředil. Přejíce Vám plného zdraví, znamenáme s veškerou úctou Ředitelství Městského divadla Král. Vinohradů.« Datum bylo 12. listopadu 1913 a podepsán Dr. Fuksa.

Což o nějakou pohádku u mne nebylo. Napsal jsem postupně, pokud jsem si ovšem zachoval prvopisy, několik dalších, tendenčních ovšem, výchovných, s těmito tituly: Týden v říši blaholenošské, Obušku, hýbej se!, Kocourkov, Kámen mudrců, Malý Rádbyrost, všechny měly své osudy a na vinohradskou scénu se nedostala žádná. Nepamatuji si už ani, co jsem s nimi všecko podnikal, jen to vím, že hra »Obušku, hýbej se!« octla se na některé předměstské scéně pražské a že jsem se o jejím provedení dověděl náhodou až po letech. Tištěna nebyla z těchto prací žádná.

(Dokonč.)

i lidské, aby jimi postoupila po čáře skutečnosti zas o kus dál. Jde v plnění svých úkolů čestně kupředu, hodna názvu svého divadla. Nebylo jisté náhodou, že v také těsné blízkosti následovala dramata, která líčí život český a americký, spíš v tom vidíme i to, aby dnešní divák, který o Americe je málo seznámen, ale více o ní bájí, setkal se v dokonalém postřehu i nevšedním záběru s prostředím, které mu tolik unikalo.

Obě hry zabírají současnost, v tom jsou přitažlivé a poutavé. Při dnešní bídě o původní novinky i radostné. Poválečný život přináší každým dnem hojný počet nesnází, každým dnem možno o ně narazit, ale také každým dnem oddalujeme se od chaosu a strachu z krise, která bývá následkem těžkého otřesu a vyčerpání. Právě tam, kde každá paže chopí se práce, tam, kde se tvoří a buduje, není místa také o obavy.

Spatřit tyto dvě hry znamená také vypořádat se s vlastním svědomím. Přece nejde jenom o postavy na jevišti, jejich hlasy posloucháme, ale i ony probouzejí v nás vlastní s výčitkou: jak na to odpovíš? Bude tu dosti odvahy říci si sám sobě pravdu a držet se jí? V tom tedy divadlo bude a je dnešní, jak a čím burecuje diváka, aby v něm probudilo lepšího člověka, který by se otrásl logikou života, a pohnulo v něm svědomí, vytrhlo z netečnosti.

S čím přichází Klíma a Miller? Předem si uděláme dělitko hlavně v prostředí her. Česká hra vyrůstá především z atmosféry, která je předznamenána dlouholetou okupací. Ta pohnula lidi, ta je stlačila a zbavila lidských práv. Lidé žili nejruznějším způsobem. Ale přišla chvíle míru. Vydechli plný a silný život. Jak však dál? Tragika života je za námi. Teď sledujeme cíl radostný. Ne lehce, ale tvrdě v potu a dřině stavíme budoucnost. S těmito pocity se vrátil domů demobilisovaný voják Jan Říha do kruhu svých příbuzných. Setkává se však s ovzduším nepřátelským, jiným. Nerozumějí si. Domov a fronta, ano, je tu velká odlišnost, ale prohlubeň neleží v lidech, jako v jejich způsobu jednání. Nezbačili se starého špinavého podnikání, které jim dává možnost vydírání. Jan mohl odejít, nechat všeho, ale zůstal, šel za cílem, neboť poznal, že proti těmto lidem se i tady musí bojovat. Klíma dal si záležet. Sic jeho dramatická novinka není bez kazů, jež jsou však rázu formálního. Vyšla z nutnosti doby. A můžeme klást na ni důraz, neboť autor nebál se sáhnout do horké přítomnosti a jeho odvaha budí v nás úctu.

Američan Miller má oproti Klímovi jednu přednost: mistrně ovládá drama. Také se na to dlouho připravoval. Jeho hra je úděsným zpytováním svědomí, poznávání viny, pykání, psychologické postižení v duševních proměnách jednajících osob. Silná analyza americké společnosti. Postavil drama života a lidí. V dějové zkratce navršil tragiku člověka, který konal špatnost pro trvání svého podniku. Ztratil cit a lásku. Věřil, že válku vystřídá zase jiné období, že je třeba se všemu podvolit i za cenu svědomí jen proto, aby život mohl být i v pokračování vystaven jedině na penězích. Ze své továrny Joe Keller pustí několik chybných součástek pro letadla, které znamenají smrt pilotů. Po návratu domů jeho syn Kryštof doví se hořkou pravdu, neboť tak osvětlí se také smrt jeho vlastního bratra. Vrátil se domů, ale nehlédá majetek. Chce vidět člověka, chce žít lidsky čestně a poctivě. Proto viděl umírat vedle sebe kamarády a proto usiluje o spravedlivější svět. Je to silná obžaloba ženoucího se kapitalismu, který klade peníze na vrchol místo svědomí, citu a povinnosti. Jestliže Kryštof hledá opravdovost, t. j. celistvost citu a povinnosti, obrací se ve svém vnitřním zápase hlavně k sobě, nemůže zradit to, co znamenalo pro něho to nejdražší — život v plné kráse, bez mátožných halucinací, radostný také tím, že byl vykoupen v blízkosti smrti. Všichni moji synové jsou dramatem kolektivního svědomí. Dopadá nejostřejší vina na ty, kteří zhřešili a kteří hledají omluvy za neomluvitelné činy. Válka pro ně znamenala velmi málo. Nepoznali ji. Byli odděleni oceánem. Nepoznali přímého dosahu bombardování, strádání, hladu. Miller napovídá mnoho. Avšak neskrývá, ba právě nechává tu vystupovat na ostří konflikt lidského svědomí a cti jako odpověď na život, pro nějž není již vykopení z viny.

Na tuto hru se nezapomíná. Kolik se v ní dořekne a jak námi diváky zalomeuje! Jaroslava Klímu (pseudonym B. Kubaly, herce Činohry 5. května) a Arthura Milera lze pokládat za spovědníky dnešního světa, kteří na těchto troskách chtějí budovat prostý, ale spravedlivý lidský život. Hle, taková je cesta dramatiků! A také divadla, na němž byli uvedeni. Chvála oboustranná. Usilovali o tento náš život lidé dobří s tím úmyslem, aby jej dovedli k lepšímu. Pak dramatické, režisérské, herci, kulisáři, osvětlovači, diváci mají vůli naplňovat přesvědčení skutkem. Jiskřilo slovo, zažehlo víru v dospění lepšího světa!

JIRÍ JESENIUS: Pražská činoherní divadla v dubnu 1948

Uplynulo teprve několik dnů od vydání divadelního zákona a již je možno pozorovati na všech stranách zvýšenou činnost. Noviny přinášejí denně články, v nichž naši divadelní praktici přicházejí s mnoha cennými podněty, jejichž uskutečnění by bylo vskutku přínosem českému divadelnictví.

Ministr školství a osvěty jmenoval

předsedou »Divadelní a dramaturgické rady« ing. Miroslava Kouřila a ministr informací jmenoval předsedou »Divadelní propagační komise« dramaturga Národního divadla v Praze dra Jana Kopeckého. Obě tyto instituce vstoupily tedy v život a na jejich činnosti a iniciativě závisí příští vývoj našeho divadelnictví. Jsou v nich zastoupeny všechny složky divadelní-

ho tvoření: autoři, provozovatelé, dramaturgové, umělci profesionální, divadelní ochotníci, loutkaři, výtvarníci i návštěvnické obce. Tedy vše, co naše divadlo dělá. Přejeme si jen, aby práce obou těchto institucí byla skutečně nestranná, vedená jediným zájmem, zájmem o dobré české lidové divadlo.

V měsíci dubnu bylo celkem 14 premiér (9 původních a 5 přelo-

Postavy
z
Rachlíkovy
hry
„KULOVÝ
KRÁL“
na Sta-
vovském
divadle

Anka
(Vlasta
Fabiánová)
Jubach řeč.
„Pagát
Ultimo“
(Ladislav
Pešek)
títní role
(Zdeněk
Štěpánek)
(Z časopisu
Nár. div.)

žených). Od 1. ledna letošního roku tedy celkem 56 premiér (31 původní a 25 přeložených).

Stavovské divadlo se podílí na tomto počtu dvěma premiérami. První z nich jest dramatická prvotina známého romanopisce a novináře Františka Rachlíka »Kulový král« (17. 4.), jejíž ústřední postavou jest Bertý Lobo, gangster a vrah, který zachráněn před šibenicí se stává kapitalistickým magnátem, aby páchal zlo ve velkém. Je to bezohledný hráč života, který na konec končí výstřelem malého, prostého člověka. Je to hra bezohledné sociální kritiky, která se stala předmětem novinářské polemiky. V hlavní úloze měl Zdeněk Štěpánek příležitost k plnému rozehrání svých něvšedních hereckých schopností. Druhou hrou bylo nové nastudování teskné hry Ivana Sergějeviče Turgeněva »Měsíc na vsi« (27. 4.) v překladu Vladimíra Gamzy, hra nešťastných lásek, odehrávající se na statku nedaleko Moskvy, kam přijíždí chudý student Běljajev jako domácí učitel, aby zde zanesl zmatek a neklid do nitra paní domu Nataši i mladičké schovanky Věročky. Je to pro dnešní dobu hra snad trochu příliš jemná a křehká, která na dnešního diváka působí místy mdle.

Městské divadlo pražské vybralo si z naší starší dramatické tvorby mythologickou hru Stanislava Loma »Děvin« (2. 4.), kterou autor za doby okupace znovu přepracoval. Je to hra velikého stylu z pověsti o kněžně Libuši a nastolení Přemysla Oráče, končící slavnou Libušinou věštbou. Shledáváme se v ní se známými legendárními postavami. Hra vyzdvihuje stále nebezpečí německých nájezdů a nutnost bránit se jim vlasteneckým zápalem a svorností. Hlavní postavu Libuše vytvořila s milostnou vlahostí Jiřina Štěpničková.

Městské komorní divadlo uvedlo dramatického nováčka Jaroslava Janovského, známého dosud rozhlasovými pracemi, hrou »Hledač světla« (8. 4.), jejíž hrdinou jest slavný nizozemský malíř Vincent van Gogh, poselší nutností zobrazování své

dojmy malířskými díly, který mučivě zápasí o své tvůrčí poslání a svou mravní pravdu. Těto postavy přinesl Vladimír Šmeral bohatství své herecké tvořivosti a citu.

Realistické divadlo vystřídalo své závažné úkoly rozmarnou veselohrou ukrajinského spisovatele Alexěje Fajka »Můj přítel kopitán« (9. 4.) v překladu Vymětalově. Je to veselohra, plná optimismu a radosti z práce, jejíž děj jest zasazen do okresního města v Předuralí, kde žije námořní kapitán Kostrov, u kterého nachází přístřeší učitelka Šorochová, která utekla z obleženého Leningradu. Mezi oběma se odehráje milostné sblížení, jímavě prosté ve své cudnosti. Je to radostná veselohra, která je přínosem jarního repertoáru.

Disk. (*Divadelní Studio Konser-
vatoře.*) Posлуhači třetího a čtvrtého ročníku sehráli ve dvou představeních Vladimírem Gamzou zdramatisovanou známou povídku Charlesa Dickense »Cvrček u krbu« (7. 4. a 10. 4.), ve které se ozývá autorova touha po sociální spravedlnosti. Představení třetího ročníku nastudoval Jaroslav Průcha a čtvrtého Jiří Plachý. Bylo velmi zajímavé sledovati a porovnávatí obě tyto realizace, značně rozdílné. Pro další svou premiéru vybrali si posluchači třetího ročníku z Národního divadla známou hru Johna Boyntona Priestleye »Přišli k městu« (14. 4.), hru shawovského ražení, se kterou se mladí velmi čestně vypořádali za pozorného vedení Oty Ornesta. A konečně jako třetí hra objevuje se zde Moliérova komedie »Misanthrop« (29. 4.) v krásném překladě Svatopluka Kadlece, která stavěla mladé adepty divadelního umění před zvláště těžké úkoly. Byla totiž předmětem mnohých sporů, diskusí a rozmanitých výkladů. Slouží tedy našim mladým ke ctí, že se za vedení mladého Jiřího Šotoly snažili rozřešiti tento těžký úkol po svém. Bylo by však na čase, aby konservatoř věnovala také svoji pozornost naší původní dramatické literatuře, která je v jejím repertoáru stále chudou Popelkou.

Studio Národního divadla uvedlo komedii Vítězslava Nezvala »Opatřte si dvojníka!« (1. 4.), kterou autor napsal podle známé hry Calderonovy »Chudý muž musí mít za ušima«. Je to milostná historie mladého šlechtice, který se uchází o dvě dívky zároveň a představuje se jim pod různými jmény. Na konec však se octne v chytře nastrojené pasti. Je to půvabná hříčka, která se velmi krásně poslouchá, ale která celkem dnešnímu divákovi nic neříká. Radostný večer připravilo Studio divákům novým uvedením nestárnoucí rytířské veselohry Václava Klimenta Klicpery »Hadrián z Římsů« (16. 4.) v úpravě Jindřicha Honzla. Je zajímavou, jak je stále působivá tato parodie na rytířské časy, jak je nezmarně životná a kolik divadelní hravosti je v ní. Stačí jen vhodná úprava. Naskytá se tak otázka, kolik by se dalo vytěžiti takových krásných večerů úpravou zapomených her našich českých autorů.

Činohra 5. května velmi vhodně volila k oslavě 1. máje studentskou hru Jiřího Mahena »Chroust« (26. 4.), čerpanou z dusného pražského ovzduší kolem roku 1905, hru, jejíž motivem jest životní vůle, odvaha a mládí. Je to hra, ostře kreslící těžké životní podmínky venkovských studentů, žijících mimo svůj domov, v cizím prostředí. Její uvedení nutno pochvalně uvítati.

Divadlo satiry provedlo zajímavý pokus. Uvedlo hru beze slov na námět svého režiséra Miroslava Horníčka »Cirkus naděje (19. 4.), jejímiž postavami jsou Pierota, Kolombína, Pierot, Harlekýn a tři dobrosrdeční clownové, kteří se po svém vyrovnávají s živými otázkami dneška. Byl to pokus zajímavý a vydařil se.

Divadlo mladých pionýrů nastudovalo pro dospělejší mládež známou hru českého klasika Václava Klimenta Klicpery »Divotvorný klobouk« (12. 4.) a chce tak spolupracovati na umělecké výchově naší mládeže, kterou chce seznamovati s významnými díly naší dramatické tvorby. Tento počín nutno radostně uvítati.

Horizont vnesl na jeviště prostor a vzduch a vyvolal revoluci v dekorování, dokonalý převrat, jenž určil na trvalo jevištnímu obrazu své zákony. Zavedl paraván, stojku, přístavek. Uvedl na scénu nový sloh, náznak. Ovšem, jako každá novinka, vyvolala tato změna bouři a tak ještě před několika málo lety jsme byli svědky krvavých pútek zapeklitých zastánců starého způsobu dekorování s přívrženci nového směru, realistů s »modernisty«, jimž stáli v čele stoupenci jevištního expressionismu, náznakového umění, vyjadřujícího stručnou zkratkou celky.

Dekorace je jevištní obraz, na který se divák dívá z větší či menší vzdálenosti. V příbytku má možnost poodstoupit libovolně od deskového obrazu, visícího na stěně, má možnost studovat jeho malířskou techniku a všechny podrobnosti. Divákův poměr k jevištnímu obrazu je však zcela jiný. Divák pozoruje jeviště, tedy obraz nadměrného formátu, z určité vzdálenosti, určené cenou vstupného. Detaily, které snad okouzlují na obraze v bytě, ztrácejí na své působivosti vzdáleností jeviště od hlediště a v určité vzdálenosti zanikají úplně. Čili: důkaz nevýhody realismu. Pro jeviště se naprosto nehodí vypiplanost a titěrnost, což se zpravidla rádo slučuje v společný pojem: přirozenost a přesnost. Divadlo vyžaduje však jiné praktičnosti než je praktičnost v obyčejném životě. Architektura jeviště je naprosto odchýlná od oné, kterou tvoří architekt, protože obyčejný architekt pracuje pro skutečnou potřebu, kdežto divadelní architekt pracuje pro potřebu neskutečnou, dojmovou, pro ilusi. Poměr mezi skutečným domem a mezi dekorací je příliš veliký, než aby detaily skutečné budovy mohly působit stejným efektem, jsouce přeneseny na jeviště. Skutečnost stává se tu titěrnou a nevýraznou, ježto divadlo žádá nadsazenosti a zveličení, stejně jako jednoduchosti, prostorovosti a náladovosti. Nejjednodušším důkazem je naprostá nevhodnost vzorku malby, jímž je vymalován obytný pokoj. Přenese-li se týž vzorek, byť sebe vkusnější, na jeviště, shledáme, že jeho působivost, kterou měl v našem bytě, na jevišti úplně zaniká. Herec se líčí nejen z důvodu, aby jeho tvář představovala určitý charakter, nýbrž i proto, poněvadž se změnilý podmínky mezi skutečností a jevištním prostředím. To jsou důvody, které nutí výtvarníka pohlížet na jevištní obraz jako na zcela samostatný útvar, mající své vlastní zákony, úplně odlišné od zákonů, jimiž se řídí svět mimo jeviště. Divadlo žádá od výtvarníka

naprosté stručnosti, zkratky. Vše, čeho není nezbytně třeba a o čem se nemluví, nenáleží na jeviště, a vše, co na jeviště náleží, musí být prostě a charakteristicky vyjádřeno. V tom směru vyžaduje divák naprosté jistoty. Je si nutno uvědomit, že určité předměty a věci jsou symbolem celku a ovšem je jenom na prospěch, možno-li objevit nové charakteristiky.

Je nesporné, že divák konec konců požaduje od jevištního výtvarníka, aby věci, které vidí na jevišti, představovaly skutečně i to, co mají představovat. Divákova fantazie je sice veliká, ale přece jen není nekonečná. Je-li jeviště pro diváka záhadným rebusem, jehož smysl musí teprve luštit, namáhavě se dopracovávat k smyslu, dekorace odvádí pozornost od hry samotné. Divák vždy dá přednost konkrétnímu, skutečnému, před abstraktním, neskutečným a těžko domyšlitelným scénickým obrazem. Víra, že obecnost, které se skládá z nejrůznějších vrstev a mající také nejrůznější vzdělání, úroveň a inteligenci, je povinno zabývat se záhadami, jimž nerozumí, chápat je a být jimi dokonce nadšeno, je víra značně pošetilá. Není obratné přepínat divákovu chápavost a nutit vidět to, co vidět nemůže. Divák však ochotně přijímá vše, na čem může sama stavět jeho představivost a obrazivost. Pouhý stín mříže vyvolá v něm představu vězení, plakát ulici, pár malých žárovek krajinu v noci. Divák potřebuje, aby divadelní výtvarník napomáhal jeho fantazii. Potřebuje nápovědi, náznaku. Nelze tu uvádět všechny kombinace a způsoby, jichž lze použít k naznačení nejrůznějšího prostředí. Nutno o věci trochu přemýšlet, abychom si uvědomili, čím nejvýstižněji a nejpodstatněji se vyjádří charakter místa hry. Pověsíme-li nad vrata tabulku s nápisem »Pivo« nebo do jednoduché místnosti dáme výčepní stůl, nelze pochybovat, že jsme před hostincem nebo v druhém případě přímo v hostinci. Postavíme-li na jeviště proutěnou pannu nebo šicí stroj, víme, že jsme u švadleny nebo krejčího, jako verpánek charakterizuje ševcovskou dílnu. Lebku na psacím stole nebo na knihovně nenalzáme zpravidla u obchodníka s toaletními potřebami, nýbrž u lékaře. Lis na kopírování dopisů nezdobí obyčejně dámskou ložnici, nýbrž kancelář, malířský stojan nestává v mlékařském krámě, nýbrž v malířském atelieru. Uvědomit si tyto věci, toť pochopit tajemství náznaku, jevištní zkratky, oprostěné od zbytečnosti a malichernosti. (Dokoně.)

Kolem domácích scén

Pocty dramatickým umělcům.

Letošní cena země České za dramatické umění byla udělena Jaroslavu Průchovi a téměř současně byla udělena Vojanova cena hlavního města Prahy Ladislavu Peškovi. A jistě právem, neboť růst obou našich umělců je patrný od role k roli a osvědčuje význam nového hereckého po-

kolení pro tradiční postavení souboru Národního divadla v naší divadelní kultuře.

-s-

Opomenuté drama.

Při jubilejních oslavách Karlovy university, stejně jako loni při jubileu Karla IV., bylo postrádáno v repertoáru

Jan Nep. Štěpánek:
BEROUNSKÉ KOLÁČE

Režie: Jan Pitr
Fotogr. Pavelka

Apolenka — L. Horáková
Kyllián Šnadadra — Al. Pří-
kryl

Národního divadla obnovení historické hry St. Loma »Karel IV.«. Hra, jež byla provedena po prvé za války (23. IV. 1940) a z níž vycitřována snaha o povzbuzení národního vědomí, nezůstala jistě nyní opomenuta bez vážné příčiny. Proto autor na požádání redakce vysvětluje v Divadelním zápisníku (1948, č. 1.), proč nedošlo k obnovení jeho práce, provázené za války demonstrativním potleskem a o níž dramaturg Fr. Götz autorovi napsal, že ji pokládá za vrchol Lomova díla. Podrobná odpověď Lomova na dnešní odmítavé stanovisko správy Národního divadla k jeho hře zasluhuje stejně pozornosti jako odpovědi a tou je nejlépe nová inscenace. Mohl-li býti renovován na Vinohradech Lomův »Děvín«, tím spíše zasluhoval by obnovy jeho »Karel IV.« k úplnému rozptýlení všech nejasností a k prospěchu práv české dramatiky. ý

Kvapilova »Princezna Pampeliška« lužickosrbsky.

24. ledna t. r. byla hrána v budyšínské »Koruně« v Lužici Kvapilova »Princezna Pampeliška«. Přeložena byla Bj. Krawcem pod názvem »Pryncesa Lětulinka«. Představení se účastnila lužickosrbská mládež i z okolí Budyšina. Večer se hrála pro dospělé ruská veselohra Valentina Katajeva »Div v poušti« v překladu Rudolfa Jenče.

Soupis divadelní literatury.

Masarykův lidovýchovný ústav péčí svého divadelního odboru ujal se práce, nad jiné významné a všeobecně prospěšné. Z podnětu dra Ad. Chaloupky zahájil přípravné práce k pořízení soupisu české divadelní literatury, jež má shrnouti všechny periodické i neperiodické tisky, vztahující se k divadelní práci, či k divadelní látce. Soupis obsáhne tedy nejen studie o divadle a jeho pracovních metodách a technikách, ale také literaturu, věnovanou i v beletristické formě divadelnímu životu. Velký a jistě užitečný úkol bude splněn za redakce dra Ad. Chaloupky celou řadou spolupracovníků v čase co možná nejkratším k prospěchu všech praktických divadelníků i těch, kdož při studiu našeho divadla neobejdou se právě bez tak důležité pomůcky, jakou je zamýšlené dílo, doplňující přehled i průzkum práce našeho divadelnictví. ý

Výsledek ochotnické soutěže na pražském výstavišti.

U příležitosti Slovanské zemědělské výstavy konaná soutěž ochotnických souborů dospěla v týdně 16.—22. května t. r. svého závěru. Na scéně Vesnického divadla na výstavišti vystoupily jednotlivé spolky, které v předcházejících krajských soutěžích dospěly až k tomuto vrcholnému vý-

běru. Z cyklu celkem šesti představení rozhodla pak porota (režisér Gabriel Hart, red. Em. Janský a red. Fr. Smažík) o tomto pořadí: Na první místo soutěže dostává se Divadelné sdružení MOMS z Kysuckého Nového Mesta provedením básnické hry M. Rázusové-Martákové »Janošík«, na druhé Pěvecko-ochotnická jednota »Klicpera« v Chlumci n. Cidl. původní pražskou premiérou hry O. E. leska »Peldramové« a na třetí divadelní jednota »Tyl« v Malenovicích nad Dřevnicí veselohrami Lad. Stroupežnického »Zvíkovský rarášek« a »Paní mincmistrová«. Další pořadí zaujalo Sdružení div. ochotníků v Lipt. Sliáčoch hrou F. Urbánka »Hriešnica«, Spolek div. ochotníků »Dalibor« v Traplicích u Uher. Hradiště hrou Rud. Waltra »Krev a půda« a posléze Divadelní odbor Sokola v Paceřicích hrou bratří Mrštíků »Maryša«. -k-

Výstava životního díla Vl. Hofmana.

Správně bylo připomenuto při zahájení květnové výstavy prací Vl. Hofmana na Slovanském ostrově, že nynější generaci je poměrně málo znám neobyčejný význam díla Hofmanova pro české divadlo. Divadelní výtvarník, architekt Vlastislav Hofman, vyrůstající z někdejší slavné Osmy a z kruhu Tvrdošijných, osvědčoval v jejich duchu svůj vztah k výtvarné jevištní práci uplatněním zásady, že scénický obraz není jen přepisem skutečnosti, ale musí řešiti s výtvarným prostorem také funkci hry a herce v ní. Vl. Hofman, pojmíci v sobě nejen architekta, ale také znamenitého malíře, byl ideálním zosobněním divadelního výtvarníka, jehož pro sebe objevil K. H. Hilár. Jeho inscenace jsou dnes nemyslitelné bez výtvarné práce Vl. Hofmana, jež zvyšovaly monumentalitu Hilárova pojetí a obestíraly kouzlem jeho lyrické scény, které rostly a sílily také zobrazením Hofmanovým. Neobyčejně citlivý jeho smysl pro scénický výraz byl oporou nesčetného množství her, jejichž ovzduší, mistrovsky vycitěné a vyjádřené, dodnes promlouvá o velikosti a zásluhách Vl. Hofmana o české divadlo. A nejen v jeho dějinách, ale i v evropském přehledu vývoje divadelní inscenace zůstává Vl. Hofman vůdčí osobností, jejíž průkopnický podnětný duch je cti české kultury. ej

Diskuse o divadelní kritice.

S novými problémy našeho divadelnictví vzniká zároveň také starost, co s divadelní kritikou. Většinou se nelíbí. Práví se o ní, že je bez osobnosti a myslí se při tom, že je příliš mladá, praví se, že si nevšímá divadelnictví jako celku a myslí se, že není dosti pracovitá. To vše na adresu pražského sboru divadelních kritiků, z něhož odešel v poslední době také dr. Edmond Konrád, dr. Jan Sajíc a vrátil se dr. A. M. Piša. A při tom na krajinskou kritiku se zehrá, že není dosti kvalifikovaná a žádá se proto větší kontrola

pražskou kritikou. Tedy problém, který není tak jednoduchý. Souvisí úzce s organizací denního tisku a starou bolestí, jakou je postavení divadelního kritika v něm. O věci se podrobně rozhovořil Jiří Hájek v Divadelním zápisníku (roč. 1948, č. 1.), který správně rozpoznává situaci již s hlediska historického a konstatuje: »Náš národ, který je prý nadán od přírody darem ostrého kriticismu, tento národ ku podivu nemiluje uměleckou kritiku. Totiž: především ji nemilují naši umělci. Chronicky se u nás v celých posledních sto letech opakuje tvrzení, že česká kritika prostě neexistuje.« Proto se nyní vytváří zvláštní rozlišování těch, kteří píší o divadle, na referenty a kritiky, ale přesná i přísná měřítka dosud chybí. V podstatě jde o vymýcení nespravedlivé resp. nekvalifikované kritiky podle sudidel, jichž pružnost je oboustranná. A tomu správně říká Jiří Hájek, že nejde o to, jaký ochranný prostředek si vymyslet proti nekvalifikované kritice, ale o to, jak vychovat nové referenty, zvláště pro krajský tisk: »To je vážný úkol, mnohem vážnější, než dosti pošetilé vymýšlení nějakého kvalifikačního metru, jímž sice odstraníte nejkriklavější neobornost, ale ještě nijak nevyřešíte otázku, kým tyto lidi nahradit.« Ale hlavním úkolem by bylo, trefil Hájek hřebík na hlavičku, aby kritika odpovídala duchu doby a smyslu pokrokové divadelní tvorby a byla naprosto nezávislou od osob i klik a stála, doplňujeme, v popředí tvůrčích sil národa jako jednotící složka jeho mravního a duchovního růstu. ej

Příspěvek k diskusi o kritice.

Realistické divadlo obnovilo dávnou hru významného českého básníka Rudolfa Krupičky »Velký styl«. Přijetí tohoto dramaturgického pokusu o oživení staré satiry může být různé. Ale všimněte si, jak rozdílné je nejen porozumění věci, ale především způsob a užití výrazových prostředků ve dvou denících. Referát »Práce« ze dne 19. května t. r. praví: »Je to útočně dravá satira, která si vzala na mušku žabomyší obzor našeho před-

válečného českého života... Při tom se hra nezvrhá v odlištělou grotesku, ale je postavena na živých lidech, jejichž kresbě by se tu měli učit naši dnešní dramatikové... Realistické divadlo prokázalo na vrcholu letošní své sezóny jak dramaturgickou objevnost, když tuto starou Krupičkovu veselohru vzkřísilo k novému životu, tak oprávněnost svého uměleckého vyznání, jež dovede vdechnout ducha i věcerejšku. Byl to radostný večer vítězství domácího dramatika a Realistické divadlo si za něj právem odnese z letošní sezóny vavřínek.« Referát »Lidové demokracie« z téhož dne je opačného mínění a vyjadřuje je slovy, jež sotva kdy jindy byla užita o české hře: »Prašpatná hra. Z mnoha důvodů je nové uvedení komedie Rud. Krupičky »Velký styl« v Realistickém divadle naprostým omylem. Především námět i pojetí hry je pro dnešní dobu zcela nevhodné a divadlo by udělalo nejlépe, kdyby hru okamžitě stáhlo s programu. Je to nepřirozené a zcestné dílo, které nepochopilo velký sociální přerod a dovolilo si neodpovědně urážet v podobě hluché posluhovačky pracující lid, domnívající se, že odkaz na »drhne se« hru zachrání. Neviděli jsme již dlouhou dobu na českém jevišti od českého autora hru tak nepřirozeně skreslující, snobsky nesoudnou, ohlupující a nestoudnou«. Tyto dva referáty jsou také příspěvkem k diskusi o dnešní divadelní kritice. Promlouvají názorně i přesvědčivě právě o cestách divadelní kritiky, které jsou nejméně sledovány diskusí. ý

Zřízení státní divadelní agentury.

Příslušnými opatřeními dozorcích orgánů byly veškeré divadelní agentury počátkem dubna t. r. postaveny pod národní správu Umění lidu, jež jako výkonný orgán ministerstva informací zřídí jedinou státní divadelní agenturu. V jejím představenstvu budou zastoupeny všechny složky umělecké tvorby a kulturní práce k zabezpečení zájmů uměleckých a lidovýchovných. -k-

LAD. NEJEDLÝ: **Kalendarium dramatických spisovatelů**

Č E R V E N E C :

3. 1886 * Miroslav Bedřich Böhnel, spis. (Pan Trikolet.)
- 1907 † Miroslav Krajník, spis.
- 1942 † Anna Zieglošerová, spis.
5. 1836 * Bernard Guldener, spis. (Had v růžích.)
- 1892 * Jean Cocteau, franc. spis. (Svatebčané na Eifelce.)
6. 1872 * Otto FASTER, dram. spis. (Práci čest, Pražské švadlenky.)
7. 1894 * Vladimír Majakovskij, ruský básník, »buhník revoluce« (Ledová sprcha.)
8. 1935 † Ignát Herrmann, spis.
9. 1906 * Václav Lacina, spis. (Zrození eposu.)
10. 1834 * Jan Neruda, básník (Prodaná láska.)
- 1868 * Růžena Svobodová, spis. (V říši tulipánků.)
- 1889 * Miroslav Rutte, spis. (Zamilování přátel.)
11. 1856 † Josef Kajetán Tyl, herec a spis.
- 1894 * Jiří Foustka, spis. (Dělo života.)
- 1905 * Vladimír M. Strojil, dram. spis. (Rodinná pouta.)
13. 1873 * Alfons Breska, spis. (Hlasy v bouři.)
14. 1870 * Petr Dejmek, spis. (Očista.)
- 1889 * Petr Kropáček, spis. (Stavba.)
- 1940 † Růžena Jesenská, spis.

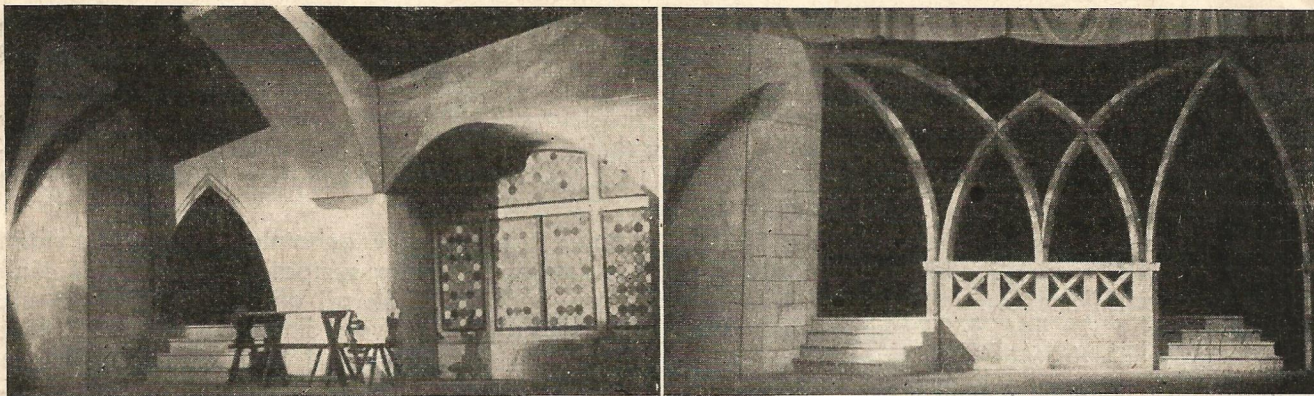
15. 1859 * Eduard Lederer (Leda), spis. (Český Honza, Právo k životu.)
- 1872 * Karel Babánek, spis. (Rodná hrouda.)
- 1904 † Anton Pavlovič Čechov, ruský spis.
19. 1876 * Anna Hegnerová, dram. spis. (Příboj.)
20. 1907 † Jan Ladecký, dram. spis.
21. 1841 * Emanuel Bozděch, dram. spis. (Dobrodružní, Zkouška státníková.)
- 1889 † Emanuel Bozděch, dram. spis.
- 1896 * Josef Teichman, spis. (Křížovatka.)
- 1929 † Elgart Sokol, spis.
22. 1862 * Josef Krapka-Náchodský, spis. (Smrt za svobodu.)
24. 1864 * Frank Wedekind, něm. dram. spis. (Procitnutí jara.)
26. 1856 * Georg Bernard Shaw, angl. spis. (Živnost paní Warrenové, Pygmalion, Pekelník.)
- 1903 * František Křelina, spis. (Postila.)
27. 1824 * Alexander Dumas syn, franc. spis. (Dáma s kameliemi.)
- 1833 * Gustav Pflieger-Moravský, spis. (Telegram.)
- 1841 † Michail Jurjevič Lermontov, ruský básník.
29. 1885 * Emil Artur Longen (Pittermann), herec a spis. (Lepší lidé.)
30. 1862 * Božena Víková-Kunětická, spis. (Holčička.)

ZVUKOVÉ EFEKTY na deskách
přesně podle Vašeho přání.

Podrobné informace Vám rádi nezávazně podáme. Napište nám na adresu

ARStudio

PRAHA II, Lucerna

Scény ze hry Fr. Tetauera »Zpovědník« na divadle Klubu hraničářů v Klatovech
(Návrh J. Kukly, člena okrsk. rady J. L. Turnovského okrsku v Klatovech — byl služebně přeložen do Pelhřimova.
Provedení: J. Kyselo, J. Bodlák, W. Sattler a malíř. práce J. Krump)

Vzpomínka na Julka Mitlöhnera

Ing. Fr. Síla

(Předneseno jedn. Pražsk. okrsku, př. Šebkovou na vinohradském hřbitově 8. května 1948.)

Tak znali jsme jej, svým pevným klidem nám všem imponoval, když promluvil, hlas jeho zazněl kovem a slova nečeského nepoužil a nikdy nesnížil se k vulgárnosti. Jste solí země, pověděl a nebýt Vás, čím bude osoleno? Zas jindy řekl: vše chci prominouti svým ochotníkům. Špatný pohyb, chůzi, i jeviště, když bídně vybaveno, jen jedno ne! Když krásnou českou mluvu by nedbalostí svojí pokazili. — Pak přišla chmurná doba okupace. Tu mluvil k nám často v jinotajích a jasným hledem svým nás povzbuzoval, že cizáků strom nebe nedoroste, že přijde den a že se dočkáme, až vláda v ruce národa se vrátí. Den přišel. Tři jsou právě roky tomu. My dočkali se. Praha v pozdvižení jho svrhla otrocké, lid zpíval, jásal, on nevešel však v zemi zaslíbenou. Na chladné dlažbě chrámu spočinula ta drahá hlava, stále plná vznětů. A myšlenka se vírá neodbytně, ten příměr z Písma, který užil kdysi Z nás nejlepším byls, — tys byl solí země, čím osoleno bude, sůl když není!

Thalie pláče v městečku

Božena Patková

Opona spadla. Obecenstvo odměnilo slabým nebo silnějším potleskem podle místních zvyklostí herce, neboť míru jeho nadšení chladí pravidelně vžitá tradice, že vůči ochotníkům je nutno pochvalou šetřit.

V divadelní šatně nastal ruch. Představitelé rolí se odlišují, vytýkají si vzájemně chyby a litují nedostatků, které se projevily při hře. Unavený režisér se zařiká, že nebude režirovat už žádné divadlo. Vydrží to ovšem jen do dalšího představení. Režiséři právě jako matky zapomínají rychle trampot, které měli, aby přivedli na svět svoje dílo.

Hra je skončena. Ale právě představení začíná teprve druhého dne. Ne na prknech malého jeviště, ale skoro ve všech domech, z nichž byli návštěvníci a zvláště návštěvnice na divadle. Takové divadelní představení není jen činem kultury a národní osvěty pro lid; je pramenem potěšení ještě jiného druhu. Tento zdroj se otvírá právě po ochotnickém představení. Každý divadelní kus má svoje hrdiny. Tyto hrdiny hrají obyčejně někteří členové místního ochotnického spolku. Ale tito představitelé mají úlohu nesmírně těžkou. Nejsou to herci, kteří přijedou do města, chráněni nedotknutelností svého slavného nebo alespoň známého jména z velké scény, aby odehráli roli a zmizeli právě tak slavně a zahalení tajemstvím, případně obestřeni historkami, zvyšujícími jejich popularitu. Ochotničtí představitelé jsou herci, které návštěvníci divadla denně vidí v ulicích města. Znaří jejich všední tvář a všední oblek. Vidí je choditi s nákupní taškou nebo v truhlářské zástěře. Vědí o nich všechno, co kdy udělali i neudělali. Jsou pro ně lidé jako ostatní v hledišti při představení, neboť po sehrání rolí odejdou do denního života, kam si nesmí přinésti nic z divadelní hry. Na jevišti stojí pod drobnohledem očí publika, jež hlídá každé jejich slovo, každý pohyb a váží každou část oděvu od hlavy až k patě. Měří všechno tak přísně, jak jen lidé dovedou posuzovati své spoluobčany, když někdy vybočí z rámce obvyklého způsobu života. I kdyby hráli co nejlépe, pro své město zůstanou vždy jen lidmi z jeho prostředí.

Proto se druhého dne po představení otevřou stavidla výmluvnosti velké části publika, kde ovšem ženy závodí o primát. Většina účastníků představení poznává, že má výborné kritické schopnosti, které jí opravňují k tomu, aby rozuměla i kusu i provedení hry, a hlavně výkonu herců při hře na jevišti.

Kdyby nějaký statistik lidských pošetilostí si dal práci, zjistil by při těchto řečech matematicky přesně, že nejen většina členů ochotnického spolku, kteří právě nehráli, ale i většina všech návštěvníků ochotnického představení je přesvědčena, že by byla zahrála hlavní roli lépe. Zjistil by to ovšem jen v případě, kdyby lidé byli zvyklí mluvit pravdu.

Lidé při nedostatku představitelů ve většině případů zapomínají v ochotnických hercích vidět postavy hry, vidí v nich jen pána, paní nebo slečnu XY, kteří jsou jim sympatičtí více nebo méně a jako herci raději méně. Pocit radosti a vděčnosti, kterou pocituje divák při divadelním představení, je tlumen závistí, že lidé, žijící stejným způsobem jako oni, kořistí z života jinou část poznání, než kterou oni denně dostávají na dlaň. Nepřipustí si při tom ani myšlenku, že i tato země poznání je jim otevřena a že stačí zlomit v sobě jen touhu po pohodlí, vrozenou každému normálnímu občanu.

Vlna kritiky postupem doby opadá, aby se znovu zvedla při dalším představení. Ochotničtí představitelé se musí s ní vypořádati u sebe s menším nebo větším zdarem podle svých povah.

Na štěstí bouře kritiky neodrazuje představitelů úlohu, aby při ochotnických představeních nehráli, jak je vidět z dlouhého trvání a činnosti spolků. Silný zájem o divadlo obvykle překoná uštěpačné poznámky a pohledy i u toho, kdo se v obyčejném životě bojí kritiky a pomluvy.

Ale ti, kdo navštěvují ochotnická představení, měli by si uvědomit při svých kritikách vždy hranice toho, kdy známé osoby posuzují na jevišti jako herce a kdy jako své spoluobčany. Zájem o práci by u divadelních ochotníků jen podpořili.

JAN VONDRÁČEK: Divadelní výstava

Nebývalo zvykem ani pravidlem pořádati soustavně výstavy, věnované výhradně divadlu a divadelnímu umění vůbec. Jen při význačných příležitostech, jako byla na př. výstava jubilejní r. 1891 a zvláště výstava Národopisná r. 1895, dostalo se divadlu místa a pozornosti aspoň přibližně takové, jaká mu právem náleží. A je zásluhou právě ochotnických kruhů, často podceňovaných, že r. 1895 na Národopisné výstavě snesen

byl bohatý a mnohotvárný divadelní materiál. O tom svědčí »Seznam předmětův v divadelním oddělení N. V. Č. r. 1895«. Vedle exponátů Národního divadla v Praze a v Brně, Městského divadla v Plzni a předmětů různých divadelních společností hereckých zastoupena tam byla ochotnická divadla tak bohatě, jako nikdy před tím a nikdy potom. Škoda, že jsme už tehdy neměli divadelní museum, kam by se bývaly mohly

FRANTIŠEK SMAŽÍK:

Dvakrát kůň a jednou propadlo

(Pravdivé historky.)

Po pět let hrával jsem každou neděli a svátek Kašpárka v divadle na Slupi. Inu blázen! Nevěděl jsem, co je to odpolední sista o vánocích a na Nový rok (po Silvestru zatrchtile těžké!), co je to lyžaření, bruslení, jarní a podzimní vycházky, ale to mi v hlavě neleželo. Přemýšlel jsem hlavně, jak vyžrát na těžkou pražskou konkurenci a udržet s ní alespoň krok. Všude Kašpárek rozdával dětem dárečky — samozřejmě, že jen těm v lóžích a v přizemí — na balkoně a k stání rozdávali už jen uvaděči. — A já nic. Snažil jsem se repertoárem udržet dětský zájem a chvála Bohu, dařilo se mi to. Upravoval a psal jsem hry ze všech možných báječných i skutečných zemí, podnikl jsem několik výletů do literatury a historie a všude jsem filištínsky připlel Kašpárka, aby sousto bylo dětem stravitelnější. A tak se místo Šmidry objevil na dětském jevišti Shakespeare, Havlíčkův Král Láva, Gocciho Turandot, Jan Žižka s Husity a dokonce Přemysl Otáč a kněžna Libuše.

Kdosi mne upozornil, že v Národním divadle ve stejnojmenné opeře statuje bílý valach, který by se dal velmi lacině a lehce získat pro slupské divadlo. V 28 letech obvykle neznáme překážet, a tak jsem si usmyslil provést nápad do všech podrobností, děj se co děj. Hra se lehce opatřila, Kašpárek zastával na dvoře Libušině úřad lecha (nevadilo, že byl holobrádek, hlavní věc, když byl moudrý, a to Kašpárek vždycky je!), zúčastnil se sporu Chruďose a Štáhlava a navrhl Libuši, aby se vdala. Oplátkou za tuto moudrou radu poslala ho Libuše do Stadie k Přemyslovi,

samozřejmě s koněm — a už jsme tam, kde jsme chtěli být. Výprava se lehce pořídila, měli jsme tehdy novou srubovou světnici do Vojnarky, okenice se odstranily a obydli z doby báječné — srub — byl hotov. Hra se dobře obsadila — Libuši tehdy hrála dnešní členka ND Vlasta Fabiánová — a poctivě nastudovala a tak jsem mohl, pln hrdé pýchy z dobrého činu, jít v neděli 6. III. 1932 do divadla.

Ačkoliv bylo ještě ¼ hodiny do začátku představení, vidím již od stanice električky »Botanická zahrada« úplně pozdvižení lidu před divadlem. Postranními vrátky, vedoucími ke skladišti dekorací, snaží se chumel dospělých, podporovaný přemoudřelými dětmi, dostat dovnitř bílého koně, vyššího než sám pan strážník, který také opřen o rozložitý zadek valacha snažil se říznými povely přinutit živý inventář historické hry k výkonu na jevišti. Vtom přikročí pravá amazonka s lať v ruce a pádnými ranami přinutí koně k pochodu vpřed. Dvířka zapadla, diváci se rozešli a divadlo bylo ½ hodiny před začátkem v pravém slova významu nabit.

Zatím ovšem kůň, přešlapující na dvorku, postavil si hlavu, že na jeviště nepůjde. Jeden bývalý dragoun poradil, že boj-li se kůň jít vpřed, lehce nabude odvahu, jde-li pozpátku. Dokonce se odhodlal vzít šemíka za ocas a »vycouvat s ním«, jak zní správně odborný termín. Zatím, co kůň se rozmýšlel, má-li či nemá-li poslechnout, přihlížel jsem posledním přípravám na scéně.

Když už jsem po třetí vysadil se srubu okenice a po páté sňal obraz Madony se zdi, umínil jsem si, že vyptám, kdo to úmyslně kazí představu starobylého Vyšehradu. A ejhle, viník na sebe nedal dlouho čekat: Ona amazonka, která ranami laťi napravovala na ulici neposlušnému oři hlavu, právě na jeviště přináší tři květináče

Vzorné okrskové představení v přírodě opavského okrsku Bezručova

Karel Čapek:

LOUPEŽNÍK

(Scéna z III. dějství.)

Postavy (zleva):

Loupežník - Radek

Profesor - Brus

Fany - Bartušková

Lola - Malá

Šefl - Záleský

ony vzácné a dnes snad ztracené památky uložit. A bylo to zase ústředí českých ochotníků, které již tenkrát žádalo zemské museum, aby uvolnilo místo pro shromážděné sbírky divadelní. Tuto vlastenecky záslužnou a umělecky potřebnou myšlenku nespustilo od té doby naše ochotnictvo již nikdy se zřetele. Sam jsem r. 1929 ve XII. ročníku tohoto časopisu (čís. 5. a 6.) psal o této věci a navrhoval utvoření »Společnosti českého divadelního musea«. Návrhu se ujal agilní předseda ochotnického ústředí dr Fr. Herman a tak po úsilovné práci v četných poradách se Svazem

čes. herectva a s jinými zájemci usneseno utvořit »Společnost přátel divadelního musea«, jejímž prvním předsedou se stal dr Herman. Společnost má zásluhu o to, že v únoru r. 1930 zřídil musejní výbor divadelní oddělení, jehož správou byl pověřen tehdejší bibliotékař a správce od r. 1925 deponovaného tam archivu Národního a Stavovského divadla, dr Jan Bartoš. Dnes stojí v čele tohoto oddělení spisovatel dr J. Knap a výtvarný kritik dr J. Port.

To bylo nutno předeslati, aby bylo zjevno, že právě odtud, z divadelního oddělení vyvěrá snaha

s umělými květinami, staví je na okénko vyšehradské tvrze a klidně přede mnou zavírá po čtvrté okenice.

Vzplanul jsem hněvem: »Ženská, kde jste se tu vzala, kdo vám vůbec dovolil zavírat okenice, věšet obrázky na zeď a nosit sem květináče?«

»Myslím si, že tu scénu dětem moc odbýváte, proč to má být tady tak holé?«

»Už jste viděla někdy v době Kroka a Libuše zasklená okna, obrázky svatých na zdi a květináče na oknech?«

»To ne. A vy dnes hrajete Libuši?«

»Od čeho by tady byl ten šemík, kdyby se zde neprovozovala Libuše s Přemyslem a vůbec, jakým právem jste tady v divadle a jakým právem řádkíte za jevištěm, lezete do rekvizitárny a koně mlátíte „lajsnou“? Proč si nekoupíte vstupenku a nesedíte v hledišti?«

»Poněvadž jí nepotřebuji! Je mi vás líto, vždyť jste tady na všechno tak sami a neumíte v tom chodit a už je skoro ½4. a vy nezačínáte.«

»Do toho vám nic není.« já na to, »a starejte se o svoje věci a neznervozňujte nás tady, stačí nám úplně ten valach, abychom byli všichni trop!«

»Tak, kde je tady stanice první pomoci, divadelní lékárníčka a nosítka?«

»Pro Krista Pána, snad nám tady nechcete omdlít?«

»To ne, ale starám se o své věci. Jsem totiž Dr. X. Y., školní městská lékařka a mám tady dnes dozorcí službu.«

Vyvalil jsem své nalíčené oči a než jsem se mohl omluvit za nepatřičný titul »ženská«, vykročila milá doktorka s jeviště a rovnou — do ošetřovny? Ne — ke koni do kulisárny! Asi se minula povoláním, jistě měla být zvěrolékařkou, poněvadž její zájem o bělostné dobytče do konce představení nepominul.

Zazvonili jsme a hrálo se. Koňská scéna je až ve 2.

jednání. Přestávka protáhla se na ½ hodiny. To zavínil milý koníček, kterého žádná světská moc nemohla dostat po jediném schodu kulisárny na jeviště. Báł se malovaných stromů a nesouhlasil s úzkou uličkou v postranních kulisách. Co zbývalo, než rozbourat úplně jednu stranu jeviště, koně po zlém dostat za jeviště a pak teprve znovu podle jeho rozměrů sestavit kulisy. Až při hře na jevišti jsem si uvědomil, že přece musil někdo koně přivést, kdo se měl také o něho starat.

Po zdařilém druhém jednání jsem se teprve dověděl, že kočí, jemuž se čekání zdálo ještě delším než koni, odešel si na sklenici piva do hostince naproti divadlu.

Koňská scéna ovšem neprošla hladce. Jen se otevřela opona, kůň si za scénou klidně, ale pravidelně rytmicky podupával, což znělo, jako když dřevaři v lese porážejí stromy, neboť podlaha jeviště byla dutá a zvuky kopyt resonancí několikrát znásobila.

Přišel okamžik, kdy kůň má ze zákulisí vyjít na scénu. Samozřejmě byl opačného mínění; snad se báł světél reflektorů, snad zjankovatěl pohledem na barevné kostymy a nalíčené ocoatělé tváře těch, kteří ho vši mocí, tahem, postrkem i ranami chtěli dostat vpřed. Několikrát shodil vzíti koně za uzdu a v pravém slova smyslu vtáhnouti ho na jeviště. Nepočítal jsem, že kůň bude jiného náhledu a že se bude snažit zbavit se nepříjemného tahu uzdy silnějším a hlavně nečekaným hosením hlavy zpět. Konečně paní doktorka měla spásný nápad bodnout koně klackem v slabinách. Kůň vyrazil. Po dvou krocích obrátil hlavu do hlediště, zastavil se a díval se na tleskající rozzářené děti.

(Dokonč.)

stálými a systematickými výstavami divadelními šířiti nejen zájem o divadlo, ale poskytnouti i odborníkům a speciálním zájemcům materiál, věcně a s jednoho hlediska uspořádaný. Celý jeden výstavní sál v prvním poschodí zemského musea je věnován výhradně divadelním výstavám, jež pořádá dr. Port. Připomínám na př. krásnou výstavu loutkářskou minulého roku a dnes chci upozorniti na speciální výstavu »Herec ve výtvarném umění«, jež bude koncem června vystřídána výstavou »Současní tvůrci hereckého umění«. Po ní bude následovat výstava »Čeští výtvarníci a cizí herci« a v září »Cizí výtvarníci a čeští herci«. Dr. Port miluje především výtvarnickou práci na divadle, jak to m. j. dokumentoval i příspěvkem v našem ochotnickém časopise (roč. XXI, 1938): »Výtvarný odkaz barokního divadla v Čechách«.

Ze starší doby jsou na zmíněné výstavě především práce Antonína Machka (1775—1844), nejvýznačnějšího našeho portretisty v době předbřežnové, který zobrazil také českému divadlu celou řadu osobností. Na př. na výstavě vidíme plnokrevný portret zpěváka a hudebníka Aloise Jelena v roli a v kostymu Maxe Liborina ve Webrově »Čarostřelci«. Machek portretoval m. j. také známý divadelní triumvirát Polavský-Kainz-Štěpánek. Podle jeho kreseb litografoval je Frant. Šír. Z členů Stavovského divadla vidíme ještě na př. Jos. Allrama, R. F. Bayera a T. M. Brunettiovou, která působila také v českých představeních. Jsou to práce známé z krásné sbírky rytin: »Abbildungen mehrerer der vorzüglichsten Schauspieler und Saenger der landesstaendischen Bühne in Prag im Jahre 1829 . . . gezeichnet von Anton Machek.« Nechybí tu ani česká primadona Kateřina Podhorská-Kometová (!807—1839).

Vedle Machka zastoupen je na výstavě Josef Beckel (1806—65), nejlepší náš malíř akvarelů

vých podobizen. Je od něho tušová podobizna J. K. Tyla. K těmto starším umělcům druží se Jan Berka (1758—1838), mědirytec, kreslíř a dovedný malíř tuší, jež rozmnožuje zajímavou sbírku vystavených hlav a postav našeho divadla před více než sto lety.

Neméně zajímavá a umělecky velmi cenná jsou díla našich novodobých malířů-mistrů: Brožíka, Ženíška, Alše, Švabinského, zastoupená mistrnými portréty předních divadelních herců: Šamberka, Šmahy, Ant. Vávry, Jana Vávry, Vojana, Bittnerové, Maturové, Grégrové atd. K nim se druží rázovité karikatury Böttingerovy a vlastní výtvarné práce herců-malířů a sochařů, v širší veřejnosti nedosti známé, Fr. Kolára, Vend. Budila, Hilberta Vávry, Karla Vávry, Zakopala a j. Pravým uměleckým požitkem je také pohled na originální masky, modelované podle vlastní osoby hercem Merhautem, nebo na veliká plátna, představující Emmu Destinnovou, Laudovou atd.

Není však úkolem tohoto článku, aby podrobně vypočítával bohatství, snesené do výstavní síně pořadatelem dr. J. Portem jednak ze sbírek divadelního oddělení zemského musea, jednak z umělecko-průmyslové školy a z majetků soukromých. Nechci také posuzovat kriticky vystavené obrazy, většinou portréty. To by se ani nehodilo do divadelního časopisu. Co však chci, je upozorniti na tuto výstavu a doporučiti její návštěvu všem ochotníkům a divadelníkům pražským i venkovským. A maně se tu naskytá myšlenka, zda by i naši ochotníci, v jejich řadách jsou také dobří výtvarníci, nebo kteří chovají originály uznaných umělců, vztahující se k ochotnickému divadlu, nemohli jednou při vhodné příležitosti pochlubit se svými poklady a uspořádati podobnou výstavu: »Čeští ochotníci ve výtvarném umění«.

JAN ŘEŘÁBEK: Ochotnické divadelní museum

Myšlenka na zřízení divadelního musea není nová a byla uvedena v život naší ÚMDOČ, zejména býv. jejím starostou drem Hermanem, jak uvedeno v jiném článku Jana Vondráčka »Divadelní výstava«.

Mělo být v něm pamatováno také na české ochotnictvo, neboť lidové divadlo ochotnické bylo základem oficiálního divadla pozdějšího.

Nedostatek pochopení na povoláních místech však tuto myšlenku v zápětí pochoval. A tak dnes, kdy opět jediná nejstarší divadelní organizace ÚMDOČ zapojila se do práce v obnoveném státě pro zlepšení a vyšší úroveň vzdělání čs. ochotnictva a lidového divadla, měla by zařadit do svého programu i zřízení zejména ochotnického divadelního musea, neboť nemůže býti pochyb o tom, že toto museum lidového českého divadla bylo by neméně cennou pomůckou pro studium našeho divadelnictví.

Bylo by záslužné alespoň zahájit tuto činnost sepisováním cenného materiálu, který jest roztroušen po

všech koutech naší republiky. Nebojme se přiznat, že nejvíce archiviálií se nalézají právě u nejstarších ochotníků, kteří pomalu naše řady opouštějí a tím se ztrácí pro nás vesměs cenný museální materiál.

A co by se hledalo:

I. Především bylo by nutno sepsati všechny památky, které se ještě zachovaly na Jos. Kaj. Tyla. Týkalo by se to: rukopisů, fotografií, odznaků, soch, plakátů, divadelních her, osobních památek, zkratka všeho, co by mělo vztah k výše jmenovanému národnímu buditeli a jednomu z prvních českých ochotníků.

II. Rovněž je nemožné si představit, že by naše divadelní museum bylo bez studijní knihovny, ve které by byla soustředěna veškerá dramatická literatura od prvopočátku (pokud by se dala poríditi) až do doby dnešní. Knihovna by musila obsahovati veškerou literaturu, mající vztah k divadlu profesionálnímu i ochotnickému; byly by tu životopisy, studie, ruk. hry, romány ze života herců a z prostředí divadla, ročenky, časopisy, pamětní

spisy, seznamy divadelních her a j. Výstřížková kancelář by obstarávala všechny zprávy o divadle.

III. Makety bylo by třeba zhotovit od doby retrospektivní až po dobu dnešní.

IV. Fotografie všech divadelních budov — s datem vzniku. Masky — kresby masek — modely — ličidla.

V. Z průkopníků českého divadla uvádím jen namátkou:

Tyla, Jungmanna, Klicperu, Krameria, Tháma, Štěpánka, Macháčka, Douchu, Chmelenského, Fr. Škroupa, Vrchlického, Nerudu atd.

Ochotnické činovníky: Ladeckého, Kavku, Hermana, V. K. Blahníka, Troušila, Weinerta a j.

VI. Plakáty: Ještě dnes by se opatřila řada zajímavých divadelních cedulí z počátku lidového divadla a mohlo by se pokračovat až do dneška.

VII. Divadelní knížky s označenými škrty cenzurními: z doby rakouské éry, z prvé světové války i z okupace.

VIII. Divadlo ve světové válce — ve vojsku — v legiích.

IX. České divadlo za hranicemi — ochotnické spolky — jejich činnost v SSSR — USA — Jugoslavii — Rakousku a j.

X. Loutková divadlo.

XI. Neméně zajímavou složkou by zde byl — Hronov — tisk ÚMDOČ — časopisy — Zprávy — vydané div. hry — Ochotnictvo ve statistice — kursy — soutěže — repertoár atd.

XII. Kroniky spolků, pamětní knihy, fotografie, staré opony, účast ochotnictva na budování »Zlaté kapličky«. Doklady o tom, kdo udržuje památku na naše největší české herce. Pořízení pamětních desek: J. J. Kolárovi — Vojanovi — Želenskému — Šubertovi.

Na konec pak nesmíme zapomenouti ani na rozhlas a film.

A tak by rostla celá řada památek, které by bylo třeba již dnes zajistiti, aby tyto archivalie byly uchráněny před zničením.

Veřejnost by měla příležitost shlédnouti přezíranou práci českého

ochotníka, který ročně odvádí ze své nezištné práce příspěvky na školy, dobročinné účely, zvláště pak na venkově, a kolik odvede státu, městu na dávkách, kolcích, kolik vydá za divadelní knížky. A co nejdůležitější: do vesničky, kam za celá dlouhá léta neb vůbec nikdy nepříjde ani nejmenší divadelní společnost, přijdou jedině ochotníci a tak se starají o kulturní úroveň spoluobčanů. Nejsou to však jen vesnice a dědiny, ale jsou to i města, kde zásluhou ochotníků se rozvinul čilý kulturní život. —

Jsem si plně vědom neúplnosti tohoto stručného náčrtu ochotnického divadelního musea, ale jest zde alespoň opět výzva k obnově již započaté myšlenky. Nechť každá jednotka již dnes prohlédne svůj archiv a roztrídí a šetrně opatruje to, co by mělo význam pro naše ochotnické divadelní museum; nechť není jedince, jednoty, kteří by se nestali spolubudovateli tohoto stánku slavné tradice českého divadla.

Herečka Nelly Rohanová — Oldřiška Žáčková (Div. jedn. Krnov - Slezsko) v Tetauerově »Veřejném nepříteli« (soutěž Bezručova okrsku v Opavě 1947)

JAN DOLINA: Zapojíme děti do kultury

Uvědomíme-li si prostý fakt, že veliké procento národa tvoří děti, pochopíme snadno, že se obrací pozornost národa také k nim. K nim se také obrací pozornost našich lidových divadelníků.

Podívejme se, jaká je současná situace kulturní tvorby pro děti. Vytvořením státní publikační komise v roce 1945 se především zamezilo tomu, aby se dětem dostal vyslovený brak. I když leccos ještě proklouzlo, tendence ukazuje, že se stále více půjde za kvalitou. To se týká nejen poesie, beletrie, ale také her pro děti, materiálu pro besídky, akademie. Speciálně v otázce divadelní tvorby pro děti je třeba říci, že není uspokojivá ani počtem, ani kvalitou. Žádný státní orgán netvoří ještě hodnoty, může je jen regulovat a odstranit pahodnoty. Dobrých autorů, písících divadelní texty, a dobrých textů je málo. Zde nejde jen o otázku stylu, také o otázku námětu. O hry a materiál pro malé formy, který je naplněn duchem roku 1948. Jinak dobře použitelných her, kde parádují princové, králové, šaškové, kašpárkové, je záplava. Textů, které tak nebo onak zobrazují dnešek, rodící se socialistickou skutečnost, téměř není. A musíme zásadně potlačit tendence, které staví kulturní materiál pro děti jako něco podřadného, na čem vůbec nezáleží. Přijmeme za svoji raději devisu, že právě jen nejlepší je dost dobré pro dítě. Vždyť dítě, to je budoucí občan země. Křivit jeho duši znamená křivit duši národa, znesnadňovat mu cestu vpřed, zatím co kultura má být právě onou hnací silou, jež doplňuje školu, doplňuje jeho všeobecné znalosti a duševní vývoj, dotváří jeho charakter.

Se stejnou rozhodností, s jakou odsuzujeme povrchní názor na nedůležitost textového materiálu, je nutno odmítnout postoj některých divadelních skupin, které po celý rok nečiní ničeho pro děti, stejně jako těch, které nahodile získané texty sehrají a režirují nahodilým způsobem, bez jakéhokoli úsilí rovněž v mylném názoru, že úsilí zde není na místě. Je dvojnásob na místě. Nelze nadále trpět, aby občan X. nebo občanka Y., pokud nemají vůbec vztahu k dítěti a jeho kultuře, byli pověřováni organisací divadla pro děti, organisací dětské besídky, režii, výpravou. I dobrý divadelník, pracující s dospělými, musí věnovat velké úsilí, aby dal stejně hodnotnou práci dětem. Jakékoli slevování je zločinem na dětské duši, na národní kultuře. Raději nic než špatné divadlo, raději nic než snůšku slátanin, vybraných ze starých kalendářů, nazvanou dětská besídka.

KARLA VÝBORNÁ:

Hra jubilejního roku 1948

V tomto roce, kdy vzpomínáme stoletého zrušení roboty, je hra O. E. Leska »Peldramové« bohatým přínosem repertoáru ochotnických divadel.

Hra, napsaná v r. 1944, byla počtena r. 1946 v literární soutěži ÚMDOČ.

Střídání tragických momentů boje za zrušení nevolnictví a roboty s jasným a zdravým humorem našeho venkova činí hru zajímavou. Kovář Peldram i jeho žena jsou vzory stavovské i národní hrlosti. Dovedou bojovat za svobodu člověka a za rovnost lidí, i když jsou si vědomi toho, že jde o boj na život a na smrt.

Celá hra, zachycující obraz české vesnice v letech 1775—1804, je oslavou rodiny a práce, ale ukazuje též sociální bídu, velké většiny národa, ovládané několika cizáckými pány, kteří nepokládají robotníka za člověka. V nejvyšší bídě povstává český člověk, jde do boje za svobodu a i když je boj ztracen, přece se lidu roboty a poplatky stále menší, až v roce 1948 je robota zrušena úplně.

V roli mladého Peldrama je krásně vystiženo, jak těžko se dostával chudý hoch na studie. Pomáhají však všichni — strýc, teta, pan farář — a Češi studují, dobře studují, třeba zatím v jazyce německém.

Dětské role ukazují autora jako výborného znalce dětské duše, její zdravý úsudek i věcnou touhu vniknouti do tajemství dospělých.

Žena kováře Peldrama, matka a památí dalších Peldramů, je krásná fotografie ženy, ochránkyně a strážkyně rodiny. Jak je tu známena síla čestné ženy, která přes neko-

nečné oběti a utrpení stojí jako pevný sloup rodu, o nějž se všichni opírají s důvěrou, ženy, která je nevyčerpatelným zdrojem síly a útěchy dospělých, je radostí a láskou dětí a autoritou všech!

Stará víra, že kovadlina zvěstuje smrt svého pána, je dobře zpracována a táhne se jako tajemná nit všemi jednáními.

Hra měla premiéru v Chlumci n./C. a byla zde celkem pětkrát předvedena s velkým úspěchem. Chlumecký soubor provedl hru též v Nepolisech, Kosičkách a v Nymburce. V N. Bydžově byla hra provedena za účasti p. ministra zemědělství J. Duríše a jeho choti. Přítomen byl též ředitel Vesnického divadla Fr. Smažík, který oznámil chlumeckému souboru, že Leskovi »Peldramové« se budou hrát na Slovanské výstavě v Praze na výstavišti v pavilonu Vesnického divadla ve středu 19. V. 1948.

Národní umělkyně Růžena Nasková, členka Národního divadla v Praze, píše v dopise autorovi: »Blahopřeji Vám upřímně k zaslouženému ocenění Vašich Peldramů. Je to zajímavá, zralá práce, která se jistě dočká na jevišti velkých úspěchů. Nezakopávejte tuto krásnou hřívnu, pište, pište dál! Radím Vám k tomu upřímně. Růžena Nasková.« Krásné ocenění hry!

Slavnosti 600. výročí povýšení Broumova na město

Konají se v týdnu od 14. do 21. srpna v Broumově. I naše spolky se těchto místních slavností účastní. Již nyní zajíždí do Broumova některé z nich k pohostinské návštěvě. Tak tam hrála již »Lidová scéna« z Červ. Kostelce Stechovo »Třetí zvonění«, další zájezd připravuje Nové Město s Minářkovou »Zorkou« a hlásí se již polický »Kolár«, který sehraje K. Lužanské hru »Ten, který na to má«. Ale i okrskový vzorný soubor nacvičuje Suchovo-Kobylinovu »Svatbu Krečinského«.

Připravujete program na podzim 1948?

Při skončení jarní sezony přemýšlejí dramaturgové ochotnických spolků už na program, s kterým na podzim předstoupí před své obecnstvo. Úkoly, které čekají naše ochotnictvo v nových poměrech, nutí i naše spolky k tomu, aby se vědomě zapojily do velikých úkolů skutečné lidové kultury. První jejich povinností jest, aby se zbavily všech laciných limonádových her, aby odstranily ze svých jevišť brakovou divadelní literaturu a poskytovaly svému obecnstvu hodnotné hry. Jde o to, aby českému lidu byly uspořádávány večery sice srozumitelné, při tom však umělecky závažné. Aby vkus ochotnického obecnstva nebyl neprávem podceňován, ale aby v divadle náš lid necházel nejen smích, nejen radost, ale i optimismus a velký kus umění, na něž má plné právo.

Proto Matice divadelní, vědoma jsouc si svých uměleckých povinností, sestavila z her, jež vydala knižně anebo jež má v rozmnožených rozpisech, návrhy repertoárů pro podzim 1948, a to jak pro skupinu spolků II. stupně, tak i pro skupinu spolků vespělých a konečně i pro skupinu spolků nejvyspělejších.

Skupina nejvyspělejších spolků nalezne v návrhu hry umělecky hodnotné. Jsou to hry, které kritikou byly zhodnoceny jako hry obsahu závažného a formy vynikající. Proto po těchto hrách sáhnou jistě soubory zvláště vespělé, protože hry od nich žádají uměleckého vypětí jak po stránce režie a výpravy, ale i po stránce hereckého projevu. Odměnou za poctivou uměleckou činnost bude nesmazatelný úspěch u obecnstva i u činitelů kulturní práce.

ÚMDOČ jako centrum lidového divadelnictví může snadno najít několik cest k nápravě stávajících poměrů. Především má a musí být zastoupena opravdovými znalci tam, kde půjde o realizování centrální edice divadelního materiálu vůbec a dětem zvláště. Necht' síto, jaké bude pro nové rukopisy použito, je hustší, než dosud, kdy snad nelze mluvit přímo o braku, ale často o materiálu silně papírovém a knižním, zatím co nám jde o živé divadlo a živý materiál pro drobné formy. Zde neuškodí spolupráce s profesionálními a poloprofesionálními divadly pro děti, které obvykle dostávají hry slušnější úrovně.

ÚMDOČ má při spolupráci se Syndikátem českých spisovatelů možnost vytvořit pro autory seminář, v němž doslova naučí mnohé autory psát divadelní hry a drobné formy dětem. Takový seminář uspořádal pro své potřeby nedávno Čs. rozhlas, a to s úspěchem. Mnozí autoři se tu po prvé dověděli, jaký text je třeba použít, jak stavět scény, dověděli se o technice rozhlasové práce, prostě vnikli do tajemství tvorby pro rozhlas. Není pochyby, že se podobná akce dá uspořádat i zde. Ješitní autoři, domnívající se, že všechno znají, ovšem neprijdou. Ale přijdou autoři dělní, hodlající opravdu pracovat a něco vytvořit. A v těch je možno v budoucnu nalézt kádr spolupracovníků a pramen budoucí divadelní literatury.

Nejvíce zločinů (neváhám užít toho slova) se napáše při organizování dětských besídek. Nezáleží už na tom, zda jsou realizovány k svátku matek, k týdnu dětské radosti, ukončení školního roku či vánocům. ÚMDOČ má možnost odstranit používané slátaniny a laciné veršovánky tím, že pomocí kolektiva spisovatelů vytvoří vzorný materiál pro tyto besídky, vytvoří vzornou, třeba obsáhlou publikaci, z níž by bylo možno čerpat jednak samotné texty, jednak teoretická poučení, jak si při realizaci počínat. Takové publikace by bylo třeba jako soli a rozletěla by se po českých zemích dokonce ve značném nákladu. Aby opravdu byla všude, kde je jí třeba, to znamená navázat styk s okresními osvětovými inspektory, školními institucemi, kulturními spolky. Jak žalostné jsou na příklad kulturní výsledky takového Týdne dětské radosti. Tu a tam divadelní představení, tu a tam besídka. Nemluvě o kvalitě, již kvantita je omezena, hraje se a produkuje se opravdu jen tam, kde se někomu zachce, není tu plánu, není opravdu centra, které by dávalo pokyny. Kulturní veřejnost se sice dovídá, že takové centrum existuje, nikdo však neví, kde má sídlo, kdo je tu kompetentní, nikomu se neodpovídá ze svých počínů nebo nicnedělání, kdežto při organizovaném úsilí by bylo možno dosáhnout, aby na každé vsi byla aspoň v tomto jediném týdnu v roce pořádně sehraná dobrá hra nebo dobře organizovaná besídka opravdové kulturní úrovně.

Pro spolky zvlášt' vyspělé:

- J. Suchý: »Blázen a princezna«. - Pohádka pro velké i malé v 5 obrazech (4 scény). - 3 ženy, 7 mužů. - Veselá hra s radostným zakončením. - Hrál Studio ÚMDOČ, Praha. Cena knihy Kčs 20.— (Kčs 17.—).
- L. Suchý: »Kostelecký fraucimór«. - Historická veselohra v 5 dějstvích. - 1 scéna. - 7 žen, 14 mužů. - Kostymované. - Radostná veršovaná veselohra známého autora, jehož hry se hrají na stálých scénách.
Rozmnoženo, cena 1 knihy Kčs 40.—.
- Zeyer-Greža: »Inultus«. - Legenda o kruzifixu ve 3 obrazech. - 1 scéna. - 2 ženy a 3 muži. - Kostymováno. - Hra z dob třicetileté války - obdoba s dobou okupace. - Hrál Studio ÚMDOČ, Praha.
Rozmnoženo, cena 1 knihy Kčs 40.—.
- Fr. Smažik: »Souboj s bohem«. - Lyrická hra ve 3 obrazech z prostředí exotického. Psychologická hra o lásce. 1 scéna. - 1 žena a 5 mužů.
Rozmnoženo, cena 1 knihy Kčs 40.—.
- E. Pávková: »Souboj královen«. - Historická hra o Elišce Přemyslovně v 5 dějstvích. - 5 scén. - 3 ženy, 10 mužů. - Kostymováno. - Hodí se za slavnostní představení.
Cena knihy Kčs 39.— (Kčs 34.—).
- J. Greža: »Barbora Cellská«. - Historická hra z doby kostnického koncilu ve 3 dějstvích (6 obrazů). - 3 scény. - 6 žen, 9 mužů. - Hrání Slovenským národním divadlem. - Kostymováno. - Hra slavnostní.
Cena knihy Kčs 36.— (Kčs 32.—).
- B. Kavan: »Ohnivý vítr«. - Hra z okupace ve 3 jednáních. - Civilní. - 1 scéna. - 3 ženy, 4 muži. - Hodí se k oslavám národních svátků.
Rozmnoženo, cena 1 knihy Kčs 40.—.

Pro vyspělé soubory:

- O. E. Lesk: »Peldramové«. - Generační hra ze selského života ve 3 dějstvích. - 1 scéna. - 3 ženy, 9 mužů, 6 dětí. - Hrání s úspěchem na zemědělské výstavě v Praze 1948. Cena 1 knihy Kčs 20.— (Kčs 17.—).
- Winger: »Na výměnku«. - Lužicko-srbská hra ze selského prostředí ve 3 dějstvích. - 1 scéna. - 4 ženy, 5 mužů. Kostymované. - Hrání s velkým úspěchem na zemědělské výstavě v Praze 1948.
Cena 1 knihy Kčs 9.—. (Poslední výtisky I. vydání; II. vydání se připravuje.)
- J. Greža: »Čarodějka«. - Veršovaná komedie ve 3 obrazech. 3 scény. - 3 ženy a 3 muži (z toho 3 dvourole). - Kostymováno. Rozmnoženo, cena 1 knihy Kčs 40.—.
- Macháček-Strojil: »Ženichové«. - Veršovaná komedie ve 3 dějstvích s prologem a epilodem. - Zvláštní efektní úprava Strojilova. - 2 ženy, 5 mužů. - 2 scény. - Kostymováno. Rozmnoženo, cena 1 knihy Kčs 40.—.
- J. Říha: »Revoluční menuet«. - Hra z revoluce 1848 ve 3 obrazech. - 3 scény. - 4 ženy, 8 mužů. - Kostymováno. - Hodí se k oslavám revoluce z r. 1848.
Rozmnoženo, cena 1 knihy Kčs 40.—.
- F. Strojil: »Revoluční přehánky«. - Veselohra z revoluce 1848 ve 3 obrazech. - Kostymováno. - 3 ženy, 4 muži. - 1 scéna. - (II. vydání v tisku. Cena nepřestoupí Kčs 20.—.)
- B. Kavan: »Ohnivý vítr«. - (Jako výše.)
- J. Bílý: »Anička«. - Společenská komedie ve 3 dějstvích. - 1 scéna. - 2 ženy, 4 muži. (Jedna dvourole.) - (Knižní vydání v tisku, cena nepřestoupí Kčs 20.—.)
- Pro soubory II. stupně:**
- F. Strojil: »Revoluční přehánky«. - (Jako výše.)
- J. Síla: »Barikády«. - Hra z revoluce 1945 ve 4 obrazech. - 1 scéna. - 4 ženy, 5 mužů. - Hodí se k oslavám 9. května. - Hrál Studio ÚMDOČ, Praha.
Cena 1 knihy Kčs 20.— (Kčs 17.—. Na skladě poslední výtisky).

Čelné postavy princezny a Honzy z poetické pohádkové hry národního umělce Jaroslava Kvapila „Princezna Pampeliška“, provedení Obč.-děln. bes. v Komárově.

(Ukázka vyobr. z II. dílu knihy „Ve službách Tha'ie“)

- J. Říha: »Polibek královský«. - Historická veselohra ve 3 jednáních. - Kostymováno. - 1 scéna. - 3 ženy, 7 mužů. - II. vydání.
Cena 1 knihy Kčs 15.— (Kčs 12.—).
- O. Minářik: »Ve fukeři«. - Společenská hra ve 3 jednáních. - Civilní. - 1 scéna. - 1 žena, 4 muži. - Hrál Studio ÚMDOČ, Praha.
Cena 1 knihy Kčs 20.— (Kčs 17.—).
- M. Šrámek: »Jan Kroha«. - Drama z vesnického života. - 1 scéna. - 2 ženy, 4 muži. - Civilní.
Cena 1 knihy Kčs 18.— (Kčs 15.—).
- Winger: »Na výměnku«. - (Jako výše.)

Pohádky:

- J. Černý: »Pohádka o modrém kvítku«. - Roztomilá pohádka pro děti ve 4 jednáních.
Rozmnoženo, cena 1 knihy Kčs 30.—.
- F. Smažik: »Za onoho času«. - (Když Ježíš s Petrem po světě chodili.) - 3 scény. - 5 žen, 8 mužů.
Rozmnoženo, cena 1 knihy Kčs 30.—.
- F. Smažik: »Honzova dobrodružství« (Pohádkou do srdčeka). - 4 pohádky. - 4 scény. - 5 mužů, 4 ženy, 2 děti.
Rozmnoženo, cena 1 knihy Kčs 30.—.

Matice divadelní upozorňuje, že hry, vydané knižně, dodá členským spolkům ÚMDOČ se slevou (cena uvedena v závorkách). Hry rozmnožené jsou účtovány po Kčs 40.— (pohádky po Kčs 30.—); při odběru více než 3 kusů jedné hry se snižuje cena na Kčs 30.— (pohádky Kčs 25.—). Objednávky knih i rukopisů vyřídí Matice divadelní, z. s. s r. o., jejíž agentura obstará i autorské povolení.

Návrhy repertoárů nejsou závazné, a spolky mohou si zkombinovati vlastní program podle svých možností. Návrhy nechtějí být ničím jiným, než návrhy, tedy pomůckou dramaturgům, kteří hledají pro své soubory nové a hodnotný plán pro podzim 1948.

Ve výběru pro nejvyspělejší soubory jsou 2 veselohry, 2 hry historické, 2 hry psychologické a 1 pohádka.

Pro soubory vyspělé jsou navrhovány 2 hry ze selského života, 2 hry obsahu revolučního, 1 hra z doby okupace, 1 hra sociální, 4 hry civilní, 5 kostymovaných, 4 veselohry, 4 optimistické.

Pro soubory II. stupně jsou navrhovány hry, jež vesměs mají jednu scénu a nevelké obsazení. Z toho jsou 3 civilní a 3 kostymované. Jsou to dále 3 veselohry, 2 hry optimistické a 1 drama.

Upozornění.

Některé tištěné hry jsou na skladě už jen v málo výtiscích. Rozmnožené hry jsou rovněž v nevelkých nákladech, proto spolky, jež mají zájem o uvedené rozmnožené hry, nechtějí se přihlásit bez odkladu. Nová vydání uspořádat bude vyžadovati času, protože je nedostatek papíru. Objednejte proto ihned!

MATICE DIVADELNÍ, z. s. s r. o., Praha II, Spálená 11.

KRÁTCE O MNOHÉM

Prosbu k dobrým lidem.

Místní rada osvětová v Hladkých Životičích, okr. Nový Jičín, prosí divadelní spolky i ředitelství divadel stálých o darování jakýchkoliv jevištních součástí, t. j. jednotlivých kulís, případně celých scén, součástí k osvětlení, ať už reflektorů, reostatů, objímek, zárovek a pod. věci, třeba vyřazených i poškozených, dále součástí divadelních kostýmů pro ženy i pro muže, mohou být i poškozené, rovněž budeme vděční za nepotřebné závěsy, opony a pod. (třeba jen jejich částí). Zdejší obec leží ve slezském pohraničí, před záhorem byla z 80% obcí německou a zbytek Čechů, kteří založili v místě Národní jednotu. Tato vlastnila malé jeviště, jež však bylo za okupace úplně zničeno, jako všechno, co bylo české. Nynější obyvatelé jsou osídlení Češi (přes 1000 obyv.) a s velkou chutí pustili se do práce osvětové a také divadelní život se zde počíná rozmáhati. Bohužel však nedostává se nám uvedených věcí. Máme pouze podium, oponu při divadelních hrách provisorně sešíváme z vypůjčených prostředků, za kulisy nám slouží na bocích pověšený balící papír. Hmotných prostředků se nám nedostává. Ze sbírky a dávek ze zábav pořídili jsme nejnütnější a to je oprava kostry je-

viště. Obec nemá žádného kmotra a proto obrácíme se na všechny dobré lidi, kteří mají pro divadelní činnost pochopení, o bratrskou pomoc. Veškeré zprávy rače laskavě zaslati na adresu: Míst. rada osvětová v Hladkých Životičích, okr. Nový Jičín.

Vzácné ochotnické životní jubileum.

Jiráskův okrsek vzpomněl 31. května 1948 krásného jubilea seniora své okrskové rady. Toho dne se dožil Josef Kahler, soukromník, žijící v rodině své dcery v Červeném Kostelci, svých pozeňaných 80 roků života. Narozený v Červ. Kostelci, po letech na zkušenou vrátil se brzy zas domů, aby tu trvale zakotvil ve svém povolání soukromého úředníka několika známých textilních podniků svého rodiště. A hned od těchto mladých let začal náš Josifek Kahlerův kulturně pracovat ve veřejném životě. A byl to Sokol, kde strávil mnoho let svého mladého věku. Ale byl to v r. 1898 založený zábavní kroužek Hosp. řemesl. besedy, který vedl a kde začal s divadlem a zůstal mu věren až do dnešního vysokého věku. V r. 1920 se tento kroužek stal Sp. div. ochotníků »Tyl« v Horním Kostelci a náš Kahler jeho prvním a také stále i dnešním předsedou. A téhož roku se stává také za svůj spolek členem okrskové rady, tehdy nově vytvořené, a zůstává jí tak do dnešního dne, tedy již 28 roků. Nevynechá jednu schůzi rady nebo valné hromady okrsku. Je vůbec v tom ohledu nejpilnějším členem našeho okrsku a může sloužiti vzorem mnohým daleko mladším. Ve válce, kdy bývalo špatné spojení vlakové, často, velmi často přišel i pěšky, on, starý pán, ale stále cílý, z Kostelce do Starkoče nebo i na Václavice špacírem, který trval i dvě hodiny. Takový je to chlapík! A pořád stejný, usměvavý, mírný a pozorný, s tužičkou v ruce ve schůzi si poznamenává usnešení i debatu, aby mohl doma referovati, co zas bylo v radě nového. — Osmdesát roků života, padesát let div. ochotníkem a dvacet osm roků členem rady a předsedou svého mateř. spolku. To už je věru krásné a vzácné ochotnické jubileum! V den jubilejní přišli přátelé z okrskové rady, členové spolku v Horním Kostelci i Červeném Kostelci s čestnými diplomy a přišlo mnoho osobních i spolkových blahopřání. A náš milý Josifek se usmíval. Vzpomínal časů minulých i těch mnoha a mnoha kamarádů z rady — i mladších — jichž už dávno není. — Buď ještě dlouho zdrav a nám zachován, milý, starý příteli, Josefe Kahlerů, všichni tě máme rádi, jako ty nás!

Mc.

VŠE PRO

J E V I Š T Ě

DODÁVÁ

ALOIS DROBNÝ

umělecko-průmyslové ateliery

(TEL. 639)

M Í S T E K

(MORAVA)

(REFLEKTORY, TLUMIČE, ŽÁROVKY)

»ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO.« Za redakci odpovídá *Jakub Rydvan* (inž. V. Sommer), Praha II, Pštrossova 22. Redakční kruh: *Dr. Míra Čermáková, J. V. Gsöllhofer, Jos. Hudeček, V. Kasal, Otto Minářík, B. Müller-Greža.* — Vychází desetkrát ročně, vždy 1. každého měsíce (kromě června a července). Vydav. a nakl. je Ústřední Matice divadelního ochotnictva českého v Praze II, Spálená 11 (telefon 352-91), kde je též administrace. Jednotlivá čísla 5.— Kčs, celoroční předplatné 50.— Kčs i s pošt. — Novinová sazba povolena řed. pošt. čís. I-A-7-2372-OB, 23. ledna 1947. Dohledací úřad pošt. Praha 25. Tisk: Československý Kompas, v nár. spr., Praha XVI., Plzeňská 66. — Nevyžádané rukopisy redakce nevrací, nebyla-li připojena oznámkovaná obálka. Otištěné se honoruje. Přetisky jen s udáním pramene. — Reklamacce nedošlého čísla se vyřizují jen do 14 dní po vydání čísla následujícího. — V komisi Div. knihkup. a naklad. Ot. Růžičky, Praha II, Karlovo nám. 30.

Příští čís. 7. vvide počátkem září t. r. Nereklamujte!

Květen v našem divadelnictví

V dějinách našeho divadla připadla měsíci květnu významná úloha: 16. května roku 1868 byl položen základní kámen k Národnímu divadlu a z této památné slavnosti, která se doslova vepsala do paměti celého národa, stala se velká manifestace politická za svobodu českého lidu. Tak se do základů Národního divadla dostalo nejen poslání umělecké, ale i poslání politické na důkaz, že v našem prostředí vždycky divadlo bylo také záležitostí národně politickou. Když se roku 1918 oslavovalo půl století od slavnostního položení základního kamene k Národnímu divadlu, zas se divadelní slavnosti změnila v politickou manifestaci, zdůrazněnou slovenskou i slovanskou účastí. Letos si připomínáme tedy jak osmdesát let od národní slavnosti, která oslavila zrod Národního divadla, tak třicet let od květnových slavností z roku 1918. A obě výročí nutí zapřemýšlet, jak jejich vyvrcholením byla květnová revoluce v roce 1945, která přinesla skutečné osvobození i českému divadlu.

Těch třicet let mezi rokem 1918 a letoškem znamená velkou a důležitou epochu ve vývoji našeho divadelnictví. Český dramatik dílem bratří Čapků a Františka Langra pronikl daleko do světa. Česká režie zásluhou K. H. Hilara zvedla naše divadlo na úroveň světovou. Naše jevištní výtvarnictví s průkopnickou prací Vlastislava Hofmana stanulo v popředí celého evropského divadelnictví. A vzal-li nám květen roku 1920 v Eduardu Vojanovi, největším našem dramatickém umělci, herce světového formátu, chopili se jeho odkazu mnozí noví čeští herci, aby se přiblížili zralosti vlastních osobností jeho velikosti a dramatického spádu. V těch letech se přihlásilo k práci i nové umělecké pokolení, které ze sebe vydalo divadelní avantgardu, jejíž růst je spjat hlavně s jmény tří režisérů: Jiřího Frejky, E. F. Buriana a Jindřicha Honzla.

Ohlížíme-li se dnes nazpět, pak také proto, abychom si uvedli na paměť všechny ty boje, jaké musili podstupovat pokrokoví divadelníci, když měli odrážet nápor politicky reakčních sil. Také divadlo se stávalo ohniskem, v němž se vybíjelo politické napětí a politická moc se u nás tradičně už spojovala s ovládnutím Národního divadla. Kde jinde by se divadlo stávalo předmětem pozornosti samého parlamentu, jako kdysi u nás, když s parlamentní tribuny byly napadány kubistické prý výpravy Smetanových oper v Národním divadle! A jak tu bylo třeba zápasit o moderní orientaci při sestavě repertoáru! Nebylo náhodné, že na příklad Soumagnův Příští Mesiáš, kterého přeložil profesor Karlovy university Václav Tille, jenž nemohl být nikdy podezírán z politického radikalismu, měl jenom premiéru, protože další představení byla zakázána; byl ve hře viděn protináboženský pamflet, ačkoliv tu šlo jen o zcela povrchní odsudek. A rok poté Národní divadlo bylo dějištěm světové ostudy, když Bergova opera Vojcek rozpoutala u nás otevřený a urputný boj proti tomu, že skladatel použil Büchnerova ostře sociálního libreta a že jeho hudba byla průbojně protikonvenční. Když 1936 Jiří Frejka vypravil na scéně Národního divadla Gogolova Revisora a zaostřil jej ve výpad proti ztupělému maloměšťáctví, zas vyvolal proti sobě zpátečnickou kampaň. To už nebylo jen Národní divadlo terčem útoků naší politické pravice; také Osvobozené divadlo Voskovce a Wericha, když nastoupilo cestu útočné politické satiry, zjevně protifašistické a protinacistické, octlo se v palbě reakčních provokatérů a proto také musilo hned na podzim 1938 skončit svou činnost pod tlakem agrárnícké zvůle. Neboť dobře cítili uchvatitelé politické moci, že divadlo je nebezpečnou zbraní v rukou pokrokových divadelníků a proto se snažili co nejdříve jim ji vyrazit z rukou.

Mladí divadelníci mohli své divadlo tvořit jen v zápase o holou existenci. Nikde nenašli ohlasu, když vyznávali své protioficiální stanovisko, a tak udržovali v činnosti své pokusné scény za velkých obětí a s velkými překážkami. Neměli z počátku ani dost obecnosti, aby se o ně mohli opřít a aby v něm našli aspoň částečnou oporu ve svém existenčním zápolení. Bylo potřebí velkého nadšení a skutečného sebeobětování, měla-li se udržet při životě mladá scéna. Ještě před patnácti lety, když se odvážný E. F. Burian rozhodl založit v Praze vlastní divadlo, musil shánět jak peněžní prostředky, tak nové diváky, jež burcoval k zájmu na nesčetných schůzích mezi studentskou mládeží. A i když si záhy vydobyl obecné pozornosti svou průbojnou a objevnou uměleckou prací, nikdy nebyl bez starostí o finanční zabezpečení svých spolupracovníků a celého svého divadla. Musil probojovávat svůj sloh i svou politickou koncepci, ale stejně vyčerpávajícím způsobem musil bojovat za prosperitu svého divadla. Když se rozhodl uskutečnit zájezd do švýcarských měst, podnikl jej na vlastní pěst a musil se spokojit směšně nízkou státní subvencí, ačkoliv jeho pohostinská představení ve Švýcarech měla velký morální úspěch a politický význam. Je třeba připamatovávat si tuto situaci našeho divadelního mládí před několika lety, abychom mohli zároveň změřit význam a dosah proměny, způsobené květnovou revolucí.

Také 9. květen má své místo v dějinách našeho novodobého divadelnictví. Položil základy k nové divadelní organizaci a dal předpoklady pro rozmach našeho divadelního umění. Z jeho dědictví vyrůstá české divadelnictví, osvobozené od obchodních zřetelů a zaměřené k nejvlastnějšímu poslání uměleckého ústavu. Jak zhoustla jen síť oblastních divadel, jak se zmnožil počet operních scén mimo-pražských, jak četně povstala k životu divadla pro mládež, jak se podtrhl význam loutkových a maňáskových divadel! Jak se pročistil pořad našich divadel, když se zbavil povrchního cizího zboží a když se obohatil ukázkami slovanské, zejména sovětské dramatické literatury! Ale letošního května si vyvoláváme z paměti rovněž vzpomínky na obtíže, jakými se musilo prodírat naše divadlo k svému poslání. Čím víc jsme se vzdalovali roku 1945, tím víc začalo divadlo v sobě a na sobě pociťovat rostoucí politické napětí, a zas se stávalo odrazštěm zápasu o politickou moc. Odnášela to divadla, která se nedala odradit od své umělecké a politické linie ani ze cenu snížených nebo vůbec žádných subvencí, jak tomu bylo na příklad u Divadla mladých pionýrů. Záměrně se podporovala nevšimavost k novému slovanskému repertoáru; v pražských divadlech nejednou sovětská hra mijela se účinkem, když středostavovské obecenstvo se jejím představením vyhýbalo. V té chvíli nastoupilo Umění lidu, aby proti tomuto obecenstvu, obrácenému vzad a nazpátek, postavilo obecenstvo nové: z továren, z kanceláří, z hřišť, diváky z řad pracujících, nové nadšené divadelní zájemce, kteří jdou do divadla ne pro společenský lesk, ale z potřeby svých srdcí.

Letošního května se můžeme radovat, že se před českým divadlem rozvírá šťastná budoucnost, zajištěná už také schváleným divadelním zákonem. Že už nebude trpět překážkami a obtížemi, které zdržovaly i ohrožovaly jeho práci. Že se stane mluvčím nového obecenstva, jímž není nikdo jiný než pracující lid našeho socialistického státu. Teď je už jen na našem lidu samém, aby svou tvořivou účastí na činnosti našeho divadelnictví byl mu vzpruhou i posilujícím vznětem. Tak naplní naše divadlo svůj úkol uměleckého ústavu opravdu lidového a bytostně socialistického!

Josef Tráger.

MIROSLAV KOUŘIL: **Hledač nových cest** (Předmluva k výstavě scénických prací v Umělecké besedě.)

Práce výtvarníka slouží divadelnímu dílu.

Potvrzení tohoto úsudeku můžeme hledat a dokládat v bohaté jevištní práci Vlastislava Hofmana, jehož soubor děl uvádí současná výstava.

Úkol jevištního výtvarníka je dán beze zbytku dramatem, literárním dílem, které nejen určuje půdorys jednání hereckých osob, ale obsahuje v sobě i míru napětí a zvrátí atmosféry hry. Vystihnout tuto skrytou skutečnost, přetavit ji do křivek, čar, ploch, barevných odstínů, kuželů světla a reálných věcí, to je úkol výtvarníka. A neplatí toto pravidlo jen pro činohru, ale umocněně pro jevištní díla hudební, poněvadž v nich jde pak o souzvuk atmosféry hudební kompozice, která k atmosféře výtvarné v prováděném díle přidává čtvrtou dimenzi. Vidíme na díle Vlastislava Hofmana, jak se od počátku své práce ve všech obdobích snažil o uplatnění této zásady. Vidíme v Husitech, jak usiluje o vyjádření atmosféry konkrétních dnů slavné doby naší husitské historie, vidíme, jak v Procitnutí jara navazuje reálnou atmosféru pro konflikt pubertálního mládí, vidíme, jak v Oidipu osobitými prostředky přetavuje model antického slohu, vidíme celou řadu jeho historických prací, kde přetavuje model antického slohu, vidíme celou řadu jeho historických prací, kde zkratkou navazuje prvky historické skutečnosti, vidíme jeho práce k Dostojevskému, kde princip průřezu hraje tak významnou roli jako v dramatu samém princip průřezu lidské společnosti, vidíme artistní prvky, použité k hraným inscenacím italské maškaračky, vidíme monumentální náznak a zkratku, kterou ukazuje na prostředí, aby dal vyniknout herci a dramatu. To vše nás poučuje a dává příklad mladým generacím, které tak rády se shlížejí v křivce, tvaru nebo barvičky, v artistní hříčce, anebo ve zbytku dada.

Smysl výtvarné divadelní práce je ve službě divadelnímu dílu. Jeho struktura, přijímaná kvalitativně, dává nám jasnou odpověď na smysl a postavení této práce. Být pozadím, rámcem, který nelze od celku oddělit, ale neodpoutat se od divadelní skutečnosti tolik, aby se výtvarné dílo

jevištní stalo samoučelem, aby se divák rozpačitě ptal, proč ten krystal nebo jiný tvar, proč taková realita, schody, stěny, když v logice díla herec jde nahoru, aby v následujícím obraze, pokračuje v chůzi, došel dolů, a aby směr pohybu po scénické stavbě děl se proti smyslu slov a dramatu.

To vše vidíme v současných dílech těch režisérů a výtvarníků, kteří se shlížejí v osobním nápadu optického efektu a neposlouchají tep literárního nebo hudebního díla (dodejme pro spravedlnost, že mnohdy v novém soudobém díle ani tento tep není a dramatik se honí za přeludy verbálního žonglérství, za laciným efektem slova a situací, třeba velmi talentovaně napsaným).

V tomto poznání, přehlížíme-li Hofmanovo dílo, vidíme, že on se poctivě snaží vždy o realitu adekvátní k realitě dramatu. Nepodřizuje dramatické dílo svému výtvarnému rukopisu, ale naopak naplňuje ho svým výtvarným rukopisem. Nepodléhá výtvarné módě, i když vidíme na jeho vývoji, že výtvarně se mění, že neustrnul, že stále hledá ten nejhodnější výtvarný projev, kterým by vyjádřil skutečnost. Vidíme však v Hofmanově díle potvrzení pro zásadu, že výtvarný projev, kopírující fotograficky skutečnost, nevýjádří plně realitu, je nereálný, a ta každá zkratka nebo nereálný prostředek, zasazený logicky do strukturní souvislosti celého díla, dává větší a důraznější představu skutečnosti. Tak nám dílo Hofmanovo může být cenným prostředkem i k poznávání cesty vývoje nového jevištního realismu, který v něm má své první přísliby.

Hofman je hledač nových cest a této funkci je přirozené, že se vždy sešel s hledači režiséry. Úspěch jeho úsilí nezávisel jen na něm, poněvadž měšťácká společnost nepřijímala s libostí nové cesty a dovedla přistříhnout svobodu umělců i pod sliby té největší »svobody«. Hofman bojoval, šel svou cestou, nestaral se o osobní reklamu a vidíme dnes, že dochází k cíli. Je na dnešní lidové demokratické společnosti, aby mu nezůstala dlužná příležitost rozvinout svobodné výtečky plodného vývoje.

Organizační zprávy Lidového divadla

● Lidové divadlo nadále přijímá nové členy. Členskou přihlášku obdrží zájemci v sekretariátě nebo prodejně L. d. Nový člen zaplatí vedle ročního

príspevku Kčs 10.— zápisné jednou pro vždy ve výši Kčs 10.—. Nový člen obdrží ihned legitimaci, jež ho opravňuje k použití čl. výhod.

● Každý člen obdrží na svoji adresu měsíčně Zpravodajství Umění lidu, které kromě měsíčního repertoáru poskytuje zevrubný přehled divadel-

ního a kulturního života u nás. Ve Zpravodajství má Lidové divadlo stálou rubriku.

● Slevy na vstupném poskytuje Lidové divadlo tak jako dříve. Jsou značné. Jedná se o 15 až 30% slevu na všechny podniky z pořadu Zpravodajství, a to z plných cen.

● Také vstupenky na červen a červenec obdrží všichni členové Lidového divadla za obvyklé manipulace v prodejní Lidového divadla. Každý člen L. d., jemuž zprostředkuje nákup vstupenek důvěrník Lidového divadla, má nárok na jeden výtisk Zpravodajství.

● Důvěrník objednává vstupenky pro své členy hromadně a také svým členům obstarává hromadné prodloužení čl. legitimací. Člen je povinen

předat čl. legitimaci spolu s obnosem Kčs 10.— za kalendářní rok svému důvěrníkovi, aby tento včas vyrovnal dlužné čl. příspěvky ze svého okruhu. Jinak bude členu, prodávajícímu v placení čl. příspěvků, odepřen nákup vstupenek a nebude mu doručováno Zpravodajství.

● Všechny ostatní členy, kteří dostávají na svoji adresu poštou jednotlivě vstupenky, upozorňuje sekretariát L. d., že je jejich povinností dlužné čl. příspěvky zaplatiti. Nezaplatí-li, budou sekretariátem upomenuti; zdražují provoz Lidového divadla svou nedbalostí a bude jim pak zaslání Zpravodajství zastaveno až do úplného zaplacení.

● Upozorňuje se znovu, že čl. příspěvek na kalendářní rok ve výši

Kčs 10.— je tak nepatrný, že je po jedné návštěvě divadla poskytnutou slevou na vstupném zaplacen a překročen. Režie se zasíláním Zpravodajství je značná a proto se vyžaduje řádné a včasné placení spolkových příspěvků.

● Sekretariát Lidového divadla bude přes prázdniny pracovat na novém členském adresáři. Všichni členové, pokud změnili nebo ještě změni svá bydliště, se žádají, aby včas, nejpozději však do 10. července t. r. oznámili Lidovému divadlu změnu své adresy, aby mohla býti pojata do nového adresáře.

● Nakonec přeje předsednictvo Lidového divadla všem svým členům příjemné prožití dovolené a těší se opět na shledanou v nové sezóně, patrně koncem srpna.

Divadlo pracujících — první podnikové divadlo v ČSR

Že do květnové revoluce kulturně zaostalý Zlín už po dvě léta má vlastní stálé divadlo, je všeobecně známou skutečností. Denně v novinách je možno zahlédnouti zprávy o tom, co divadlo pracujících hraje, co zkouší, co chystá, že tam byli ti a ti vzácní hosté, že divadlo rozšiřuje soubor, že bylo pozváno tam a tam, a plakáty denně oznamují Zlín jeho existenci. Zlínské Divadlo pracujících nemůže si stěžovat na nezámě, jen co je pravda. Píše se o něm stále a je známo více než kterékoliv mimopražské divadlo s dlouholetou tradicí. Je středem zájmu nejen odborného divadelního světa pro svou specifickou úlohu, kterou hraje v českém divadelnictví, a pro své velmi dobré existenční podmínky, které budí závist všech ostatních divadel, nýbrž těší se zájmu i těch, bez nichž by divadlo nikdy nebylo divadlem. Jsou jimi diváci. Jedna z našich studií bude se zabývat právě tímto problémem diváka, jeho poměru k našemu divadlu a ke kultuře vůbec. V dnešním článku však máme za úkol všimnout si trochu dosavadní vykonané práce Divadla pracujících a z toho vyplývajících poznání, která budou důležitým a nezbytným vodítkem naší budoucí divadelní tvorby.

Divadlo jako stálá součást Zlína či vlastně nár. podniku Baťa, který je jeho provozovatelem, bylo nepoznanou či málo známou oblastí zlínského člověku. Nebylo tedy divu, že z počátku se obyvatelé Zlína dívali na divadlo jako na určitou atrakci, která podle dosavadních zvyklostí má sloužit zábavě společensky výše postavené třídy zlínského měšťáctva. Valná část počátečních návštěvníků pocházela právě tedy z této třídy, která však,

v důsledku změněných historických podmínek, nemohla v divadle najít uspokojivý východisko ze svého úpadkového postavení. Pracující třída pak se jednak ostýchala do divadla chodit z předsudkového pocitu společenské méněcennosti, jednak nejevila zájem o kulturu vůbec.

Na druhé straně divadlo samo, vlastně jeho pracovníci, přišli do Zlína z Prahy, si neuvědomovali, že přicházejí z prostředí, které svým životem, podstatou, obsahem i obyvatelstvem se podstatně velmi liší od Zlína. Přinašeli s sebou tedy divadlo, které mělo všechny známký pražského konvenčního divadla, které bylo zvyklé sloužit či lépe řečeno posluhovat nízkému a úpadkovému vkusu měšťáckého občanstva. Po těchto počátečních krocích naslepo bylo tedy nutno zkorrigovat divadelní práci a stanovit plán, podle kterého by divadlo sloužilo pracujícímu lidu a pracující lid aby plnil nejen divadelní hledisko, ale i své historické poslání nositele zdravé kultury, kultury přítomného času, kultury, jež připravuje člověka do socialistických zítřků. A od té doby kráčí Divadlo pracujících vytčenou cestou pokrokového kulturního činitele. »Daleká cesta« sovětského spisovatele Arbužova byla téměř symbolickým předznamenáním této jeho pouti, která v Lazebníku sevillském, Klieperově Potopě světa, jugoslávských Raztrgancích a Lakomci zkoušela svou oprávněnost a své štěstí. Z poznatků této první sezóny vyrostla dramaturgická linie sezóny letošní. Insenace Hodí se žít, Rozkazu, Boto-stroje, Ruské otázky, Starého zvonu a připravovaných dvou premiér Mostu a Borsanovových dokazují vůli zlínských divadelníků jít poctivě do boje

za socialismus po boku pracujícího lidu Zlína, který ve své velké většině pokládá již Divadlo pracujících za své divadlo, navštěvuje je, kritikuje a tleská, rozmyšlí se nad provedenými hrami a je si vědom svého práva uživatele české demokratické kultury a práva nositele a představitel národního života. A tady je třeba říci si několik upřímných slov: Ne vždycky byl zlínský divák spokojen se svým divadlem. Zdálo se mu příliš přísné, příliš těžké, málo radostné a zbytečně varující. Ale nebyla ještě doba, kdybychom už nemuseli varovat, burcovat k bdělosti, připomínat to staré a špatné. Vývin událostí a zvláště pak únor 1948 ukázal, že bylo nutno burcovat a varovat. »Divadlo má sloužit ne právním, ale zájmům pracujícího lidu.« Tento vpravdě historický výrok soudruha Kijonky nám určoval cíl, za kterým bylo nutno jít a neusládnout. Dnes už pracující lid československý je osvobozen ode všech možných hrozeb zbylého kapitálu, dnes už neotravují duši českého člověka jedovaté sliny pomluv a psaní reakčního tisku. Dnes pracující lid rovně a jasně odrazil útok na svou bezpečnost a rozdrtil kontrarevoluci. Dnes tedy nejen že je možno, nýbrž dnes nás všechno přímo nutí radovat se z přítomného a budoucího života. Proto i Divadlo pracujících napíná plachty do tohoto nového, radostného větru osvobozené lidské práce. Neslevujíce ničeho ze svých zásad divadla jako politického činitele v tom nejkrásnějším slova smyslu, pustíme se do boje o lidskou radost. *Neboť divadlo pracujících v lidově demokratické republice musí být divadlem radosti.*

Zdeněk Míka.

Náš lid tančí a zpívá

Na Slovanské zemědělské výstavě jsou místa, kde k sobě mluví národy řečí všem srozumitelnou. Je to Aréna, Fontána a Park oddechu, kde

se denně rozléhají lidové písně, nejrozmanitější zvuky lidových hudebních nástrojů — od pastýřských píšťal, starých dud, jugoslávských tambu-

rin až k nové harmonice — a tančí nejpestřejší barvy krojů.

Kromě našich slovanských hostů vystupují tam československé lidové soubory ze všech krajů republiky. Máme nyní možnost alespoň částečně přehlédnout bohatství naší lidové kultury. Největší radostí je pro nás skutečnost, že ty nádherné písně a tance nejsou jen suchou národopisnou rekonstrukcí, ale žijí v krvi těchto zdravých lidí. I když se mnohde na mnohé zapomnělo, hlásí se nyní tento jejich bezprostřední a radostný projev ke slovu ve vsi živelnosti. To, jak se roztančili zemplínské a šarišské dívky a chlapi, to nebylo nic naučeného. To byli oni, jejich síla a radost, patřící k jejich dennímu životu a práci. Po prvé tančili zemplínští před publikem, a to hned na tak velkém podiu a před velkým množstvím obecenstva; a tančili se samozřejmostí a bez ostychu. Vázeč nám přinesl kus Tater s vonícími loukami. Otevřené čisté hlasy, které se dovedou přenést s hory na horu, naplnily celý okolní prostor. Roztančili se hrdí šumiačtí horalé zpod Královej Holi, Čičmany, Liptovský Šliač, Velká Kubra od Trenčína, Tatranský Ždiar, Filakovo, Očová a Čierný Balog, který je již znám svými starými medvědími tanci, Lidový tanec je spjat s životem člověka již od malička. Dokázaly nám to děti z Helpy svými půvabnými a vtipnými hrami a tanci. Přijely i děti z košického Robotnického kulturného spolku a z obce Habury z východního Slovenska. Bratislavští vysokoškolační ze spolku Živena nám dokázali, že ani ve městě nemají daleko k horehronským tancům a písním. Zatančila nám i mládež z Prešova. Z moravských nás okouzlili lehkonoží Moravští Slováci z Tvrdonic, Velké, Ratiškovice, Strání a Hrubé Vrbky, kteří se dovedou tak bujaře veselit. Pak dobrosrdeční a houževnatí Valaši z Nového Hro-

zenkova a rozvážní, Hanáci z Holešova v bohatých krojích. Ze Slezska přijela skupina z Bílovic a ostravská skupina prof. Zápaloové. A konečně skupiny z Čech — chodské Domažlice a Tlumačov, které roztočily svá rázovitá Kola a Kolečka, jihočeské Doudleby a Jarošov se svými blatskými tanci a písněmi.

Naši lidé z venkova se po prvé seznamují s lidovou kulturou ostatních oblastí. Ti, kteří se již tentokrát mohli pochlubit vystoupením, se přesvědčili, jak si všichni vážíme všeho, co nám přinesli a jak jsme jim za to vděční. Pro ostatní města a vesnice to bude velké povzbuzení. Ve většině míst bude možno oživit celou řadu písní i her a vrátit je hlavně mládeži, s kterou budou žít a růst. A mnoho, mnoho očekáváme od všech těch, kteří s lidovou tradicí neztratili spojení. Setkáme se s nimi na většině našeho venkova. Jen otevřít ty malované truhly a trochu se rozpomenout.

Festival lidového tance a písně při Slovanské zemědělské výstavě otevírá brány lidovému umění a tvořivosti.

A to teprve začátek; záleží na nás, jak se nyní postaráme o jeho další rozvoj a uplatnění. Ministerstvo informací si klade za úkol podporovat všechnu dobrou práci v oblasti lidové kultury a odstraňovat překážky, které ji dosud brzdily. Chceme podehtit všechny dobré snahy nejen v činnosti jednotlivých lidových skupin, ale chceme také našemu lidovému tanci dát možnost promluvit v tanečním umění vůbec. Právě včas se uskutečňuje ustavení Československého sboru národního tance, který bude čerpat ze všeho toho bohatství, jež nám dosud leželo ladem a bude pomáhat při ozdravení a oživení lidového tance po celé Československé republice. M+H

Družstvo Tvar *Nová organizace distribuce výtvarného umění.*

V pestré kytici významných kulturních, jako bylo vejítí v platnost divadelního zákona, založení Sboru národního tance, nová úprava architektonické práce atd., svým významem ne na posledním místě stojí založení výtvarnického družstva »Tvar«. Toto družstvo, které bude provádět distribuci výtvarných děl i potřeb pro výtvarníky, existovalo již v zárodečné podobě od r. 1945, ale rozvinutí jeho činnosti umožnily teprve únorové události. Úkolem Tvaru bude naplnění zásady, že kultura a umění jsou národními statky, které nesmějí být předmětem soukromé podnikatelské spekulace. Tato zásada, která již byla legislativní formou uplatněna v ostatních oborech kulturní práce, platí i pro oblast výtvarnou, tím spíše, že právě distribuce výtvarných děl byla výhradně v rukou jednotlivců, a snad s žádným produktem národní kultury nebylo tak bezohledně spekulováno, jako právě s obrazy a sochami.

Proto zřizuje družstvo Tvar ústřední nákupnu a prodejnu výtvarných děl, která bude nakupovat výtvarná díla přímo od svých členů. O těchto nákupech bude rozhodovat porota, složená z českých a slovenských výtvarných umělců a odborníků. Již tato skutečnost ukazuje, jak velkou výhodu skýtá tato nová organizace prodeje výtvarných děl konsumentům výtvarného umění: takto sestavená porota zaručuje, že kterékoliv dílo, které nabídne ke koupi ústřední nákupna a prodejna, splňuje základní požadavky kvality, kladené na výtvarné dílo. Tím bude zajištěna nejen ochrana a správné hodnocení umělcovy práce, ale také bude chráněn zájem těch, jimž jest výtvarné dílo určeno. K uskutečnění tohoto plánu byly položeny základy tím, že veřejná správa odevzdala družstvu Tvar budovu bývalého kostela U Hybernů, kde po skončení adaptačních prací

bude zřízena Ústřední nákupna a prodejna výtvarných děl.

Dalším významným úkolem, který si uložilo družstvo Tvar, jest opatrování, výroba a prodej materiálu a potřeb pro výtvarníky. Tímto činem bude vnesen pořádek do této složky kulturní práce, usnadní se výtvarníkům nákup potřeb a zaručí se, že vzácné suroviny, které výtvarník nutně ke své práci potřebuje, nebudou předmětem spekulace a že je skutečně obdrží ten, kdo jejich použitím vytváří národu nové hodnoty.

Družstvo Tvar, které bylo založeno z iniciativy československých výtvarných umělců, jest jen novým důkazem, jak reálně chápou výtvarníci svoje povinnosti k lidové demokracii. Založení Tvaru vítáme jako další významnou složku nové organizace českého a slovenského kulturního života a věříme, že podstatně přispěje k dalšímu růstu naší výtvarné kultury.

Půjčovna divadelních a maškarních obleků a národních krojů
M A R I E T V R D K O V Á
PRAHA XI • GRÉGROVA 16 • TELEFON 519-26

Divadelní a filmová ličidla
přípravky k líčení **MO-KU**

Marie Mottlová, PRAHA XVI, SMÍCHOV,
VLTAVSKÁ 28. - TEL. 459-07

Půjčíme vám veškeré kostymy

»MIM« PRAHA I, TRUHLÁŘSKÁ 13
ŘÍDÍ: JÁRA KOHOUT • Tel. 659-81

Čtěte

»Zprávy ÚMDOČ«

ZADÁNO

*PŮJČOVNA divadelních obleků, národních
krojů a masek*

BOHUSLAV PETRÁNEK
KOLÍN II, PROKOPOVA 40 • TELEFON 270
Založeno 1901

DIVADELNÍ

*dekorace, reflektory,
tlumiče světla*

Vám dodá

PEPA MÁCA
ÚJEZD U SOKOLNIC

J E V I Š T Ě

půl století zařizuje fa

FRANT. FERT

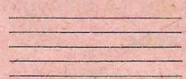
veř. obch. spol.

BRNO - HUSOVICE

Telefon 125-06

Založeno 1894

POZOR! OCHOTNÍCI – ŽIVNOSTNÍCI!

*Inserujte v „Českém lidovém divadle“,
jest to výhodné a podpoříte i svůj časopis!*

Informace: Insertní oddělení ČLD, Praha II, Spálená 11, telefon 352-91.

Hledáte vhodné a hodnotné hry?

V Knižnici ÚMDOC vyšly tiskem:

historická hra J. Říhy „**Polibek královský**“ . . . II. vyd. Kčs 15.- (pro členy 12.-)
alegorická hra J. Suchého „**Blázen a princezna**“ . I. vyd. Kčs 20.- (pro členy 17.-)
z venkovského prostředí hra M. Šrámka „**Jan Kroha**“ I. vyd. Kčs 18.- (pro členy 15.-)
generační hra O. E. Leska „**Peldramové**“ I. vyd. Kčs 20.- (pro členy 17.-)
z doby revoluční hra Fr. Síly „**Barikády**“ I. vyd. Kčs 20.- (pro členy 17.-)

NOVINKA:

společenská veselohra O. Minářika „**Ve fukeři**“ . I. vyd. Kčs 20.- (pro členy 17.-)

Uvedené hry a další i v rukopise má na skladě

MATICE DIVADELNÍ

zapsané společenstvo s ručením obmezeným

PRAHA II, SPÁLENÁ 11 • TELEFON 352-91

DIVADELNÍ DEKORACE v uměleckém
provedení a celá jevištní zařízení

Vám dodá

VÁCLAV EICHLER
IVANČICE, FIBICHOVA 4 - Telefon 79

Graf a.s.
polévkové výrobky

FRANKLOVA divadelní ličidla
PRAHA II, LAZARSKÁ 5

Závod staré divadelní tradice - Tel. 274-70, 550-72

Ochotnická půjčovna divadelních kostymů,
národních krojů a masek

NAŠE ŠATNA

(majitel Družstvo pro postavení Tylova domu)

PRAHA I, Dlouhá třída 25
telefon 642-36

doporučuje ochotnictvu své služby.

Ježto čisté výtěžky odevzdává podnik ochotnictvu na
zřízení ochotnického stánku (Tylova domu v Praze),
podporuje ochotnictvo objednávkami ve svépomoc-
ném podniku vlastně **sebe**.